

Leo Trotskij: Fram till nionde januari (1905)

[Ursprungligen en artikelserie som Trotskij skrev mot slutet av 1904. Gavs ut i Genève 1905 under titeln *Do Devjatovo Janvarja* [Fram till nionde januari]. Ingick också i boken *Nasja revoljutsija* [Vår revolution] som gavs ut i St Petersburg 1906. Här översatt från engelska, ur *Witnesses to permanent revolution* [Vittnen till den permanenta revolutionen], Chicago: Haymarket Books, 2009, s 277-332. Översättning från engelska, Göran Källqvist, utom sista delen ("Proletariatet och revolutionen") som översatts av Kenth-Åke Andersson och tidigare funnits med i antologin *Den permanenta revolutionens epok. Den översättningen har här kompletterats.*]

Innehållsförteckning

Kriget och den liberala oppositionen	1
Vad kräver zemstij?	6
1. Rösträtt	6
2. Tsarens envælde eller folkets absoluta makt?	8
3. Vems konstituerande församling?	9
”Demokratin”	12
Demokrati och revolution	15
Proletariatet och revolutionen	26

Kriget och den liberala oppositionen¹

Låt oss se tillbaka på de senaste tre månadernas händelser.

De ansedda *zemstij*² samlas i Petersburg, håller ett möte som varken är hemligt eller offentligt, och utformar sina konstitutionella krav. Intelligentsian håller ett stort antal politiska banketter. Medlemmar i distriktsdomstolar sitter jämsides med personer som har återvänt från exilen; medlemmar ur intelligentsian som stårar med röda nejlikor i kavajslagen umgås med statliga riksråd; professorer i statsrätt sitter högtidligt bredvid arbetare som övervakas av polisen.

Köpmän från *duman* i Moskva förkunnar sin solidaritet med *zemstvo*-kongressens konstitutionella program, och Moskvas börsmäklare stöder dumaköpmännen.

Advokater demonstrerar på gatan. I pressen agiterar politiska landsflyktingar mot landsflykten. De som övervakas agiterar mot spioner. En örlogsofficer inleder en offentlig kampanj mot hela örlogsdepartementet, och när han kastas i fängelse enas hela advokatsamfundet för att återställa hans *kortik*.³

Det otroliga blir verklighet, det omöjliga blir troligt.

Den lagliga pressen rapporterar om banketter, publicerar resolutioner, redogör för demonstrationerna, nämner till och med i förbigående ett ”välbekant ryskt ordspråk”⁴ och skäller ut generaler och ministrar – givetvis främst de som redan har avlidit eller dragit sig tillbaka. Journalister rusar

1 Rysk-japanska kriget februari 1904 – september 1905.

2 *Zemstvoer* var självstyresorgan på distrikts- och provinsiell nivå på landsbygden. *Zemstij* var det ryska ordet för medlemmarna i zemstvoerna. Många zemstvo-medlemmar var för liberala konstitutionella reformer, och deras politiska kampanj 1904-1905 var framträdande under de sociala oroligheter som följde det rysk-japanska kriget. *Zemstvo-representanternas kongress* ägde rum i St Petersburg mellan 6-9 november 1904.

3 En *kortik* var en tveeggad dolk som bars av örlogsofficerare i det tsaristiska Ryssland som gradbeteckning.

4 Det var på detta sätt den lagliga pressen på denna tid anspelade på slagordet ”Ner med enväldet!”.

runt, pratar om det förflutna, hoppas och varnar varandra för alltför stora förhoppningar. Utan att riktigt veta hur försöker de undvika ett krypande språk men lyckas inte hitta de rätta orden och blir till sist varnade. De använder ett sarkastiskt språk – men bara helt kort, ty de vet inte vad morgondagen kommer att föra med sig – och de döljer sin osäkerhet bakom slipade fraser. Alla är förvirrade och mitt i denna förvirring vill alla få de andra att tro att det bara är han som inte är förvirrad.

Denna våg drar sig nu tillbaka, men bara för att lämna rum för en annan ännu mäktigare våg.

Låt oss ta detta tillfälle för att begrunda vad som fram till nu har sagts och gjorts och därefter besvara frågan: vad häpnäst?

Den omedelbara orsaken till den nuvarande situationen är kriget. Det påskyndar på ett dramatiskt sätt enväldets naturliga nedbrytningsprocess, drar in även de mest likgiltiga samhällsgrupperna på den politiska scenen och ger en kraftfull impuls att bilda politiska partier.

Men för att se saker och ting i ett riktigt perspektiv måste vi ta ett steg tillbaka från denna ”vår” av missämja, gå tillbaka till krigets början och kort gå igenom den politik som de olika partierna antog under denna tid av kamp på två fronter.

Samhället ställdes inför kriget som ett faktum – frågan var hur man skulle utnyttja det.

Den tsaristiska reaktionens partier gjorde i detta avseende allt de kunde. Även om absolutismen var fullständigt komprometterad när det gällde att representera landets kulturella utveckling, kunde den under de gynnsamma förhållanden som kriget skapade både för sig själv och andra verka oerhört mäktig. Den reaktionära pressen antog en aggressiv ton och förde fram paroller som framställde det som om enväldet, nationen, armén och ryssarna alla hade gemensamma intressen av en snabb seger.

*Novoje Vremja*⁵ upprepade i all oändlighet och fortsätter än idag att upprepa, att ”ingenting uttrycker landets enhet mer än dess armé. Armén har nationens internationella ära i sina händer. Ett nederlag för armén är ett nederlag för nationen.”

Reaktionärernas uppgift var därför uppenbar: att förvandla kriget till ett nationellt ideal, ena ”samhället” och ”folket” runt enväldet som väktare av Rysslands makt och ära, och omge tsarismen med en atmosfär av lojalitet och patriotisk entusiasm. Reaktionärerna gjorde allt de kunde för att uppnå detta mål. De försökte tända en känsla av patriotisk och moralisk indignation, och utnyttjade skamlöst japanernas så kallade förrädiska angrepp mot vår flotta. De framställde fienden som lömsk, feg, girig, obetydlig och omänsklig. De spelade på det faktum att fienden var gulhyad och hedning, och försökte på detta sätt utlösa en ström av patriotisk stolthet tillsammans med ett överlägset förakt och hat mot fienden.

Men händelserna motsvarade inte förväntningarna. Den olycksaliga Stilla havsflottan drabbades av förluster och ännu fler förluster. Den reaktionära pressen förklarade bort dessa motgångar, och förklarade dem med tillfälliga orsaker och utlovade hämnd under kriget till lands. Ett antal slag följde därefter på land, och de slutade med fruktansvärda förluster och reträtt av den oövervinnlige Kuropatkin,⁶ hjälten i så många karikatyrer i den europeiska pressen. Den reaktionära pressen försökte till och med utnyttja nederlagen för att framkalla en känsla av sårad nationell stolthet och törst efter blodig hämnd.

I början av kriget organiserade reaktionärerna patriotiska demonstrationer med studenter och slödder från städerna. De täckte hela landet med billiga folkliga affischer som på ett dramatiskt sätt

5 *Novoje Vremja* var en dagstidning som gavs ut i St Petersburg. I grund och botten var den ett halv-officiellt organ och den drev kampanjer mot den revolutionära demokratin, arbetarklassen och den radikala intelligentsian. Under revolutionen 1905 krävde den beslutsamma åtgärder mot revolutionärerna och de strejkande arbetarna.

6 **Aleksej Nikolajevitj Kuropatkin** (1848-1925) var högste befälhavare för tsarens armé i Manchuriet. Under hans befäl led armén en obruten rad av nederlag, med kulmen i slaget vid Mukden, fram tills dess historiens största slag på land.

framställde den ryska arméns överlägsenhet över den japanska – en överlägsenhet som dock bara var uppenbar för de patriotiska affischmålarna.

När antalet sårade började öka, uppmanade reaktionärerna i patriotismens och humanismens namn till stöd för det regeringsstyrda Röda korset. När den japanska flottans överlägsenhet över vår egen flotta blev uppenbar krävde de i patriotismens och statsintressenas namn att samhället skulle göra uppoffringar å flottans vägnar.

Kort sagt gjorde reaktionärerna allt möjligt och de utnyttjade alla möjliga medel för att få kriget att tjäna tsarismens intressen – vilket betyder deras egna intressen.

Och hur uppträdde den officiella oppositionen under dessa tider av kris? Hur använde den de verktyg som stod till dess förfogande, inklusive *zemstvoerna*, *dumorna* och den liberala pressen?

Ärligt talat uppträdde de skamligt.

Zemstvoerna axlade inte bara ödmjukt de bördor och krigskostnader som de var lagligt ansvariga för. Nej, de gick till och med längre än så och använde sin organisation för att frivilligt hjälpa enväldet att hjälpa de sårade.

Denna kriminella verksamhet har fortsatt ända fram till idag, och inte en enda protesterande röst hörs bland de liberala.

”Om dina patriotiska känslor gör att du dras in i krigets elände, hjälp då till att ge mat och värme till de som skakar av köld, hjälp till att behandla de sjuka och sårade” – det var herr Struves⁷ råd när han offrade de sista resterna av oppositionens politiska ära och sunda förnuft – inte till en ”känsla av patriotism” utan till patriotiskt hyckleri. När reaktionen sprider blodiga illusioner om att de står för en folkets sak, är det förvisso uppenbart att varje ärligt oppositionsparti skulle ha undvikit sådan skamlig verksamhet som pesten!

Regeringens Röda kors är tillflykt för varenda försnillande ämbetsman. Men när det börjar vittra bort i brist på pengar, när regeringen kläms åt i ett ekonomiskt skruvstäd, då kliver *zemstvoerna* fram och erbjuder frivilligt både sin oppositionella auktoritet och folkets pengar för att ta på sig en del av kostnaderna för det militära äventyret. Hjälper det de sårade? Ja, det hjälper dem, men det axlar också en del av regeringens ekonomiska börda och gör det således lättare för den att fortsätta kriget och orsaka ännu fler offer.

Och det är bara början. Den verkliga uppgiften är väl att en gång för alla störta ett system där den meningslösa slakten och stympningen av tiotusentals människor beror på ett gäng ämbetsmäns politiska begär. Kriget gjorde denna uppgift desto mer angelägen genom att fullständigt avslöja den skandalösa tsaristiska inrikes- och utrikespolitiken – med dess vettlösa, rovgiriga, klumpiga, slösaktiga och blodiga natur.

Reaktionärerna försökte – ur deras intressens synvinkel ytterst lämpligt – få hela folkets materiella och moraliska stöd i det militära äventyrets strömvirvel. Där det tidigare fanns stridande grupper och klasser – reaktionen och liberalismen, myndigheterna och folket, regeringen och oppositionen, strejker och förtryck – hoppades reaktionärerna nu i ett slag att upprätta ett kungadöme av nationell och patriotisk enhet.

Oppositionens uppgift var då att än mer kraftfullt, beslutsamt, djärvt och skoningslöst avslöja den

7 **Pjotr Berngardovitj Struve** (1870-1944) deltog i början av 1890-talet aktivt i kampen mot narodnikerna, och gav 1894 ut *Kritiska observationer* som kritiserade populismen ur marxistisk synvinkel. 1898 skrev han det socialdemokratiska partiets manifest, men i början av 1900-talet blev Struve kritisk mot marxismen och socialdemokratin. 1902-1905 var han redaktör för den olagliga liberala tidningen *Osvobozhdenije*. Efter revolutionen 1905 anslöt han sig till de konstitutionella demokraterna (kadeterna) och valdes 1907 till den andra duman. Han gick mot bolsjevikrevolutionen 1917 och innehade under en kort period en ministerpost i Wrangels vitgardistiska regering innan han flydde till Europa.

avgrund som finns mellan tsarismen och folket. Den skulle ha fördubblat sina ansträngningar att tvinga tsarismen, nationens verkliga fiende, över kanten på denna avgrund. Istället band sig de liberala *zemstvoerna* med sin egen hemliga ”oppositionella” plan (att ta kontrollen över en del av krigsekonomi och på så sätt göra regeringen beroende av dem!) till den rasslande stridsvagnen, plockade upp liken och sopade undan de blodiga resterna.

Men de begränsade sig inte bara till att offra sig och hjälpa till med renhållningsarbetet. Direkt efter krigsförklaringen gjorde samma *zemstvoer* och *dumor* som i all oändlighet har klagat över sina otillräckliga resurser plötsligt en helomvändning och offrade absurda mängder pengar på krigsansträngningarna och på att stärka flottan. *Zemstvon* i Charkov tog en miljon rubel från sin budget och ställde den direkt till tsarens förfogande.

Och inte ens det var slutet på historien! Det räckte inte för folket i *zemstvoerna* och *dumorna* att delta i den skamliga slaktens smutsiga arbete och själva ta på sig en del av utgifterna – det vill säga lasta dem på folket. Det nöjde sig inte med ett tyst politiskt medgivande och att medgörligt dölja tsarismens arbete – nej de förkunnade öppet inför alla sin moraliska solidaritet med de som var skyldiga till att ha begått det värsta av alla brott. I en hel rad lojala tal kastade sig *zemstvoerna* och *dumorna*, den ena efter den andra utan undantag, till marken inför den ”majestätiska ledaren” som just hade trampat på *zemstvon* i Tver⁸ och redan förberedde sig för att krossa flera andra. De förkunnade sin indignation över den lömska fienden och svor högtidligt sin lojalitet till tronen, och lovade att offra sina liv och sin egendom – de visste givetvis att de aldrig skulle behöva göra något sådant! – för tsarens och Rysslands ära och stolthet. Och bakom *zemstvoerna* och *dumorna* traskade professorsförsamlingarna i en skamlig kö. Den ena efter den andra besvarade de krigsförklaringen med lojala uttalanden, och använde seminariernas formella språkbruk för att uttrycka sin politiska idioti. Hela denna räckta av krypande uppvisningar kröntes av den patriotiska förfälskning som Bestuzjev-rådets kurser gjorde, och som inte bara förkunnade sin egen patriotism utan också studenternas som aldrig hade rådfrågats.⁹

För att lägga till ett sista penseldrag till denna vedervärdiga bild av feighet, kryperi, lögn, småaktig diplomati och cynism, räcker det att påpeka att deputationen från Petersburgs *zemstvo*, som höll ett lojalt tal till Nikolaj II i Vinterpalatset, innefattade sådana liberala ”celebriteter” som herrarna Stasjulevitj och Arsenjev.¹⁰

Är det värt att dröja längre vid dessa fakta? Behöver de ytterligare kommentarer? Nej. Det räcker att anföra dem för att utdela ett svidande slag i den liberala oppositionens politiska ansikte.

Och den liberala pressen då? Denna ynkliga, mumlande, lissmande, lögnaktiga, krypande, depraverade och korruperade liberala press! Med en hemlig, servil önskan om tsarismens nederlag i sitt hjärta men med paroller om nationell stolthet på sina läppar, slängde de sig – allihopa – i chauvinismens smutsiga störtflod och kämpade för att inte bli överglänsta av de reaktionära ligisternas press. *Ruskoje Slovo* och *Russkije Vedomosti*, *Odesskije Novostij* och *Ruskoje Bogatsvo*, *Petersburgskije Vedomosti* och *Kur'er, Rus'* och *Kievskij Otklik* – samtliga visade sig förtjänta av varandra. Den liberala vänstern turades om med den liberala högern att beskriva ”våra fienders” trolöshet, deras maktlöshet och vår styrka, ”vår monarks” fredsälskande natur, det oundvikliga i ”vår seger” och att ”vårt uppdrag” i Fjärran östern till sist skulle fullbordas – och de gjorde det utan att för ett ögon-

8 Vid ett möte med *zemstvon* i Tver i slutet av december 1903 och början av 1904, ställde en av ledarna frågan om att anhålla hos regeringen om tillstånd för *zemstvon* i Tver att få gå igenom förslag till lagstiftning som berörde Tver-provinsen. Inrikesminister Plehve sparkade hela ledningen för Tver-*zemstvon*.

9 ”Bestuzjev-rådets kurser” syftar på en anedd högre utbildningsinstitution för kvinnor som verkade i det förrevolutionära Ryssland. En examen här tillät kvinnor att undervisa på högstadiet. Kvinnor som utexaminerades härifrån var normalt mycket progressiva intellektuella som kallades ”bestuzjevskij”.

10 **Michail Matvejev** (1826-1913) var mellan 1866 och 1908 redaktör den liberala tidningen *Vestnik Evropij*. **K K Arsenjev** var en liberal politisk skribent och framträdande figur inom *zemstvo*-rörelsen i St Petersburg-området.

blick tro på sina egna ord, alltmedan de hela tiden hyste en hemlig, krypande önskan om tsarens nederlag i sina hjärtan.

Så tidigt som i oktober hade tonfallet förändrats betydligt, och då överraskade *zemstvo*-liberalismens prydnad och stolthet I Petrunkevitz¹¹ den reaktionära pressen genom att meddela *Pravos* läsare att:

oavsett vilken uppfattning man har om detta krig, så vet varenda ryss att när det väl har börjat så får det aldrig sluta på ett sätt som kan skada statens intressen eller vårt lands nationella intressen... Nu kan vi inte erbjuda japanerna fred. Vi måste fortsätta kriget tills japanerna godtar villkor som är godtagbara för oss både med hänsyn till vår nationella värdighet och Rysslands materiella intressen. (*Pravo*, nr 41.)

De ”bästa” och ”mest förnäma” – alla skämde bort sig lika mycket. ”... Från det ögonblick då den chauvinistiska vågen piskades upp”, berättar *Nasji Dni* nu för oss, ”saknades det inte bara hinder för den, utan den fick till och med stöd av många ledande personer, som uppenbarligen hoppades att den skulle bära dem till någon idyllisk strand.”

Det var inget tillfälligt, slumpartat misstag eller ett missförstånd. Det var en taktik och en plan som uttryckte vår privilegierade oppositions hela anda – kompromisser istället för kamp, och att uppnå ett närmande till varje pris. Det förklarar deras försök att hjälpa absolutismen att stå ut med det känslomässiga drama som ett sådant närmare innebar. Att inte organisera för kamp mot tsarismen utan i själva verket tjäna den; att inte besegra regeringen utan förföra dem; arbeta för att få dess erkännande och förtroende, se till att den behöver oss och friköp den till sist med folkets pengar. Denna taktik är lika gammal som den ryska liberalismen själv, och den har varken blivit klokare eller mer respektabel med åren!

Det ryska folket kommer inte att glömma bort, att det enda liberalerna gjorde under den allra svåraste stunden var att försöka köpa förtroende från folkets fiende med hjälp av folkets egna pengar.

Ända från krigets början gjorde den liberala oppositionen allt för att krångla till saker och ting. Men händelseutvecklingens revolutionära logik gick inte att stoppa. Flottan i Port Arthur krossades. Amiral Makarov gick under. Sedan övergick kriget till landkrigföring. Yalu, Chengdu, Dashiqiao, Wafangkou, Liaoyang, Shahkefloden – alla dessa ställen är bara olika namn på samma sak – enväldets vanära. Den japanska militären krossade inte den ryska absolutismen bara på havet och på slagfälten i Östasien utan också på de europeiska börserna och till och med i Petersburg.

Den tsaristiska regeringens ställning blev besvärligare än någonsin. Demoraliseringen inom dess led innebar att den inte kunde vara konsekvent eller bestämd i sin inrikespolitik. Det blev oundvikligt med vacklan fram och tillbaka och försök att nå överenskommer och kompromisser. Plehves¹² död gav en perfekt chans för att byta inriktning.

I Plehves ställe kom furst Svjatopolk-Mirskij.¹³ Han tog sig för att sluta fred med den liberala oppositionen och försonas med alla som hyste förtroende för det ryska folket. Det var dumt och oförsäkrat. Faktiskt! Är det upp till en minister att lita på folket? Är det inte tvärtom? Antas inte en

11 **Ivan Iljitj Petrunkevitz** var innan 1905 ledare för *zemstvo*-rörelsen och landsförvisades flera gånger för sin liberala verksamhet. I juni 1905 var han en av deltagarna i delegationen som anhöll om att tsaren skulle sammankalla en nationalförsamling. Han blev senare ledare för kadetpartiet i den första statsduman.

12 **Vjatjeslav Konstantinovitj Plehve** (1846-1904) förespråkade ett förtryckande envælde. Som inrikesminister stödde han poliskontrollerade fackföreningar och en aggressiv rysk politik i Fjärran östern. Han mördades 1904 av en medlem i det socialistrevolutionära partiet.

13 **Peter Danilovitj Svjatopolk-Mirskij** (1857-1914) efterträdde Plehve som inrikesminister och inledde en ”politisk vår” som delvis avskaffade censuren, befriade framträdande *zemstvo*-aktivister från exilen och breddade *zemstvo*ernas verksamhetsområde i ett försök att uppnå försoning med den ryska liberalismen. Han avsattes efter den blodiga söndagen i januari 1905.

minister vinna *folkets* förtroende?

Oppositionen skulle ha meddelat furst Svjatopolk-Mirskij detta enkla faktum. Istället började den ge ut offentliga deklamationer, och skicka telegram och artiklar som uttryckte dess hänförliga tacksamhet. I 150 miljoner människors namn tackade den enväldet för att det hade förkunnat att det ”litade på” folket – som inte litade på det.

En våg av förhoppningar, förväntningar och tacksamhet välldes fram genom den liberala pressen. *Russkije Vedomosti* och *Rus'* förenade sina krafter för att försvara fursten mot *Grazhdanin* och *Moskovskije Vedomosti*.¹⁴ Distrikts-*zemstvoerna* uttryckte tacksamhet och förhoppningar. Städerna uttryckte förhoppningar och tacksamhet – och nu när denna politik av tilltro har gått varvet runt skickar den ena efter den andra av provins-*zemstvoerna* sina senkomna tillitsförklaringar till ministern. På detta sätt förlänger oppositionen den inhemska villervallan och förvandlar en dum politisk anekdot till ett utdraget politiskt tillstånd för ett oroligt land.

Så kommer vi tillbaka till samma slutsats. Oppositionen som aldrig tidigare hade befunnit sig i en så gynnsam position av att vara behövd och möta en sådan vänlighet – en opposition som så fort den hörde om regeringens tilltro rusade fram för att i sin tur förkunna sin tilltro – berövade på samma gång sig själv rätten till någon helst tilltro från folket.

Av samma skäl gjorde den sig av med alla anspråk på respekt från fienden. Regeringen i form av Svjatopolk lovade *zemstij* att de skulle kunna samlas lagligt – och vägrade sedan ge dem tillstånd till det. *Zemstij* protesterade inte, utan samlades istället illegalt. De gjorde allt för att hålla kongressen hemlig för folket. Med andra ord gjorde de allt för att beröva sin kongress all som helst politisk betydelse.

Vid sitt möte den 7-9 november formulerade *zemstij* – representanter från provinsråd och överhuvudtaget framträdande personer från det lokala självstyret – sina krav. Å *zemstvo*-oppositionens vägnar tillkännagav dess mest framstående representanter för första gången sitt program för folket – trots att de aldrig formellt hade bemyndigats att göra det.

Folkets medvetna element har god anledning att skärskåda detta program mycket nära. Vad kräver *zemstij*? Vad kräver de för egen del och vad kräver de åt folket?

Vad kräver zemstij?

1. Rösträtt

Zemstij vill ha en konstitution. De kräver att folket deltar i lagstiftningen via sina representanter. Vill de ha en demokratisk konstitution? Kräver de att hela folket ska ha samma rätt att delta i lagstiftningen? Med andra ord, står *zemstij* för allmän, lika och direkt rösträtt, med hemliga omröstningar för att garantera fria och självständiga röster?

Ett demokratiskt program är förvisso mer än allmän rösträtt, och att bara kräva allmän rösträtt gör inte att man är demokrat: för det första därför att detta krav under vissa förhållanden kan tas upp av reaktionära demagoger, och för det andra därför att den revolutionära demokratin ser allmän rösträtt som bara ett av många enskilda krav – det är en nödvändig del i ett mångsidigt program. Å andra sidan är det också en obestridlig sanning att utan allmän rösträtt kan det inte vara någon demokrati.

Så låt oss se hur *zemstvo*-kongressen behandlade detta avgörande demokratiska krav. Vi kan läsa alla resolutioner från kongressen, punkt efter punkt – och inte finna allmän rösträtt omnämnt. Det besvarar frågan. Vi måste dra slutsatsen att om *zemstvo*-folkets program inte säger någonting om allmän rösträtt, då kan inte *zemstvo*-oppositionen vilja ha allmän rösträtt.

¹⁴ *Grazhdanin* och *Moskovskije Vedomosti* var två av de mest reaktionära tidningarna på den tiden.

Politisk misstro är vår rättighet, men den liberala oppositionens hela historia förvandlar denna rättighet till en skyldighet!

Zemstvo-liberalerna är mån om sitt eget inflytande och sitt eget politiska rykte. De vill skydda sig från att bli kritiserade och avslöjade av socialdemokratin. De vet att socialdemokratin har krävt allmän rösträtt. De vet också att socialdemokratin är vaksam och misstrogen till hur alla de andra oppositionspartierna besvarar detta krav.

Om *zemstvo*-liberalerna stöder allmän rösträtt måste de när de publicerar sitt program därför i sitt eget politiska intresse säga det väldigt tydligt. De har inte gjort det, och det kan bara betyda att de inte vill ha allmän rösträtt. En av kongressdeltagarna, den ”radikale” Chizjnjakov¹⁵ som är medlem i *zemstvon* i Tjernigov, sa vid ett möte med Kievs litterära och konstnärliga förbund att *zemstvo*-kongressens resolution inte står i motsättning till kravet på allmän rösträtt. Men herr Chizjnjakov ägnade sig åt tom formalism. Antingen glömde han bort eller så vet han inte att det jämte den formella logiken också finns en politisk logik där tystnad ibland betyder samma sak som förnekande. Herr Chizjnjakov illustrerade det själv allra bäst när han skrev under Tjernigov-*zemstvos* resolution, som krävde att *zemstvoernas* och *dumornas* representanter skulle sammankallas men inte folkets representanter. Kongressens alla bemödanden gick aldrig längre än så. Den dolde helt enkelt sina krav försynta obetydlighet i diffusa formuleringar.

Men det finns en punkt i kongressresolutionerna som verkar tyda på att *zemstij* inte avvisade allmän rösträtt utan till och med talade för det. Punkt 7 lyder: ”Alla ryska medborgare måste ha identiska enskilda medborgerliga och politiska rättigheter.”

Politiska rättigheter innefattar onekligen rätten att delta i landets politiska liv, och det betyder framförallt rätten att rösta. *Zemstvo*-kongressen beslutade att denna rätt måste vara lika för alla.

Bevisar inte det att Vodovozov,¹⁶ en annan ”radikal” vid samma möte med det litterära och konstnärliga förbundet, hade rätt när han protesterade mot att en socialdemokrat fördömde *zemstij* för deras tystnad om allmän rösträtt? ”Jag protesterar definitivt” – sa herr Vodovozov – ”mot den missnöjda talaren. Punkt 7 talar om lika medborgerliga och politiska rättigheter. Om du var mer kunnig i statsmannakonstens vetenskap, så skulle du inse att denna formulering betyder allmän, lika, direkt och hemlig rösträtt!”

Herr Vodovozov är utan tvekan mycket kunnig i statsmannakonstens vetenskap. Problemet är att han använder sina kunskaper väldigt felaktigt när det enda han gör är att förvirra sin publik.

Det är förvisso ingen tvekan om att lika politiska rättigheter, om vi tar begreppet det minsta allvarligt, måste innebära lika rösträtt för alla medborgare. Men det är inte heller någon tvekan om att punkt 7 begränsar denna likhet till manliga medborgare och inte innefattar kvinnor. Så säger herr Vodovozov att *zemstij* tänker på kvinnorna? Nej, han säger inget dylikt. Därmed innebär punkt 7 trots allt inte allmän rösträtt.

Inte heller innebär den direkta val. Medborgarnas rätt att rösta må vara lika, men det kan också hända att konstitutionen bara ger dem rätt att rösta på en andra grupp representanter, som i sin tur röstar på en tredje grupp, som då kommer att bli ”folkets representanter”. Ett sådant system är dödligt för folket för det är mycket lättare för de härskande klasserna att manipulera en liten grupp väljare som är åtskilda från folket, än att manipulera massorna själva.¹⁷

15 **V V Chizjnjakov** var en vänsterliberal som senare blev medlem i den liberala Osvobozenije-alliansen.

16 **V V Vodovozov** (1864-1933) var redaktör för *Nasja Zjizn* och skrev och undervisade i frågor om konstitutionell lagstiftning och former för röstning.

17 Det är därför det sägs att herr Witte, som förväntar sig att få sin egen ”tur”, förbereder ett konstitutionsförslag med val i två omgångar – Trotskijs anmärkning. (**Sergej Julevitj Witte** (1849-1915) var finansminister från 1892 och 11 år framåt. 1905 övertalade Witte tsaren att utfärda ”oktobermanifestet” som utlovade någon sorts representativ regering. Som premiärminister kväste Witte den revolutionära rörelsen 1905-1906. Så fort enväldet hade säkrat sin överlevnad tvingades Witte lämna sitt statliga ämbete.)

Dessutom säger lika rösträtt i sig själv ingenting om hemliga omröstningar. Men faktum är att denna tekniska sida av saken är av enorm betydelse för alla de befolkningskikt som är beroende, underordnade och ekonomiskt förtryckta. Det gäller speciellt i Ryssland med sina sekelgamla traditioner av godtyckligt styre och trældom. Med tanke på våra barbariska traditioner kan ett system med öppna omröstningar för tid och evighet beröva den allmänna rösträtten all som helst betydelse!

Vi har redan sagt att logiken i punkt 7 inte går utöver lika rösträtt för män. Men trots lektionen i statsmannakonst från herr Vodovozov skyndade sig *zemstij* att påpeka att de också hade tänkt sig andra begränsningar. Lika politiska rättigheter borde naturligtvis inte bara gälla ett framtida parlament, utan också *zemstvoerna* och *dumorna* själva. Men punkt 9 kräver bara ”att *zemstvo*-representationen inte ska organiseras i form av speciella samhällsskikt, utan att alla delar av lokalbefolkningen så långt det är möjligt [sic!] ska dras med i *zemstvoernas* och städernas självstyre.” Det betyder att vi bara ska ha lika politiska rättigheter ”så långt det är möjligt”. *Zemstij* invänder uttryckligen mot en folkräkning som grundas på samhällsskikt, men de tänker sig definitivt en folkräkning som grundar sig på egendom. Hursomhelst är det inget tvivel att de personer som inte är med i en folkräkning som baseras på en permanent bostad kommer att uteslutas från lika politiska rättigheter, och en sådan folkräkning är med nödvändighet riktad direkt mot proletariatet.

Trots försäkringar från opportunistiska och politiskt hycklande ”demokrater” betyder det alltså att punkt 7 i själva verket varken innebär allmän, eller direkt, eller lika, eller hemlig rösträtt. Med andra ord betyder den egentligen ingenting alls. Det är bara en övning i politiskt hyckleri vars syfte är att lura dumbommar och fungera som ett medel att luras i händerna på opportunisterna som förstör det politiska medvetandet.

Och även om lika politiska rättigheter hade en fullt ut så rik innebörd som herr Vodovozovs statsmannavetenskap antyder, så måste vi ändå fråga om *zemstij* själva menade att deras ord skulle ha det innehåll som denna ”vetenskap” hävdar. Givetvis inte. Om de verkligen hade ett demokratiskt sinne så skulle de veta precis hur de skulle framföra sin övertygelse i en tydlig politisk form. Vi måste anta att en av *zemstvo*-kongressens sekreterare, radikalliberalen Brjuchatov från Tambov, hade goda skäl att i sina kommentarer till punkt 7 i den demokratiska tidningen *Nasja Zjizn* säga att ”folket kommer att få fullständiga medborgerliga rättigheter och alla nödvändiga [sic!] politiska rättigheter”.¹⁸ Vad gäller frågan om exakt vem som kan skilja onödiga från nödvändiga politiska rättigheter håller den radikala *zemstvo*-talesmannen och den demokratiska pressen medvetet tyst.

Folk som ställer verkligt demokratiska krav räknar alltid med massorna och vänder sig till dem för att få stöd.

Men faktum är att massorna inte känner till den konstitutionella lagstiftningens härledningar och ordklyverier. Det enda de begär är att folk talar tydligt till dem, kallar saker och ting vid sina rätta namn och skyddar deras intressen med exakt formulerade garantier som inte kan utsättas för undfallande tolkningar.

Det är därför vi anser det vara vår plikt att uppmuntra massorna att misstro det Aisopiska språk [indirekta kodspråk – öa] som har blivit våra liberalers andra natur under försöken att dölja inte bara sin politiska ”otillförlitlighet” utan också sin politiska oduglighet!

2. Tsarens envælde eller folkets absoluta makt?

Vad för sorts politiskt system tycker den liberala oppositionen att folket bara ska få deltaga i ”så långt det är möjligt”? *Zemstvo*-resolutionerna inte bara undviker att tala om en republik – att ens konfrontera *zemstvo*-oppositionen med kravet på en republik vore så orimligt att det skulle ringa i öronen på dem! – de säger heller inte något om att avskaffa eller begränsa enväldet, och de inte så mycket som nämner ordet ”konstitution” i sitt manifest.

¹⁸ *Nasja Zjizn* nr 2.

Det är sant att de verkligen säger att ”folkets representanter regelbundet [måste] delta... i utövandet av den lagstiftande makten, i att slå fast statens inkomster och utgifter, i att kontrollera att administrationens handlingar är lagliga” – och de måste alltså ha en konstitution i sinnet. De undviker bara att nämna den. Är det något vi borde stanna till för att begrunda?

Vi tycker det. Den europeiska liberala pressen, som rättvist nog hatar den ryska revolutionen lika mycket som den sympatiserar med den ryska *zemstvo*-liberalismen, talar hänfört om *zemstvo*-deklarationens ack så taktfulla tystnad: liberalerna visste precis hur de skulle säga det de ville och samtidigt undvika alla ord som kunde hindra Svjatospolk från att godta *zemstvo*-besluten.

Detta är förklaringen, den fullkomligt sanna förklaringen, till varför *zemstvo*-programmet inte säger något varken om en republik eller en ”konstitution”, som de egentligen vill ha. När *zemstij* formulerade sina krav tänkte de bara på regeringen, som de måste komma överens med, och de ignorerade fullständigt folket som de kunde ha vädjat till.

De utarbetade detaljerna i en politisk krämmarkompromiss, inte ett antal riktlinjer för den politiska agitationen.

Inte för ett ögonblick övergav de sin antirevolutionära ståndpunkt – och det är helt uppenbart både utifrån vad de sa och vad de inte sa.

Samtidigt som den reaktionära pressen dag in och dag ut påstår hur hängivet folket är enväldet, och outtröttligt upprepar – titta bara på *Moskovskije Vedomosti* – hur Rysslands ”verkliga” folk inte önskar sig någon konstitution utan att ens förstå detta främmande ord, så är *zemstvo*-liberalerna rädda för att ens yttra ordet av fruktan för att folket ska bli medvetet om vad det betyder. Denna rädsla för ord döljer bara deras rädsla för handlingar, för kamp, för massorna och för revolutionen.

Jag upprepar: alla som vill bli förstådda och få stöd av massorna måste framförallt uttrycka sina krav klart och exakt och kalla allting vid sitt rätta namn. En konstitution måste kallas för en konstitution, en republik betyder en republik och allmän rösträtt betyder allmän rösträtt.

Den ryska liberalismen i allmänhet och *zemstvo*-liberalismen i synnerhet har aldrig övergivit monarkin och överger den inte heller idag.

Tvärtom: den har som mål att visa att liberalismen är monarkins enda räddning.

Furst S Trubetskoj skriver i *Pravo* att:

statens och folkets verkliga intressen kräver att den högsta makten inte tas över av en byråkratisk organisation, och att byråkratin ställs under kontroll och görs ansvarig... Och det är i sin tur bara möjligt med hjälp av en organisation som är skild från byråkratin, det vill säga genom att folket verkligen förenas med staten i en levande maktkoncentration...¹⁹

Zemstvo-kongressen inte bara vägrade att bestrida principen om en monarki, den gjorde till och med den till grundval för alla sina resolutioner i samma mening som furst Trubetskoj gör när han formulerar ”tanken” på staten som ”en levande maktkoncentration”.

Kongressen föreslår inte en folklig representation som det enda sätt på vilket folket själv kan ta hand om sina angelägenheter, utan snarare som ett sätt att förena den Högsta makten med folket och överbrygga det nuvarande avståndet mellan dem, som beror på den byråkratiska strukturen (punkterna 3, 4 och 10). Folkets absoluta makt ställs inte mot tsarens envælde, bara folkets representation mot den tsaristiska byråkratin. Den ”levande maktkoncentrationen” syftar på staten, inte på folket.

3. Vems konstituerande församling?

Denna beklämmande uppfattning försöker försona det tsaristiska enväldet med folkets överhöghet,

¹⁹ Se *Pravo* nr 44, 1904.

och den uttrycktes på det mest förrädiska sätt i svaret på frågan om exakt vem som skulle omdana staten – som *zemstvo*-kongressen formulerade på ett så lömskt vagt sätt vad folket beträffar – och hur det skulle genomföras.

I den elfte och sista punkten i sina resolutioner uttryckte Konferensen (som *zemstvo*-kongressen kallade sig) sin ”förhoppning att den Högsta makten kommer att kalla samman folkets fritt valda representanter, för att med deras hjälp leda in fosterlandet på en ny väg för statens utveckling med andemeningen att slå fast lagliga principer och principen om ömsesidighet mellan den statliga makten och folket.” Detta är den riktning i vilken oppositionen vill se Rysslands politiska förnyelse gå. Den Högsta makten ska kalla samman folkets representanter för att dessa ska hjälpa den. Men till och med på denna avgörande punkt säger resolutionen ändå ingenting om vilka folket är. Dessutom har vi inte glömt att i ”De ryska konstitutionalisternas program” som *Osvobozjdenije* beskrev som sitt eget program, ges rollen som folkets representanter till *zemstvoernas* och *dumornas* deputerade, ”som i grund och botten utgör grundvalen för den framtida konstitutionsbyggnaden”. ”Det är nödvändigt”, fortsätter ”Programmet”:

att följa tidigare historiska exempel för att låta det förberedande arbetet utföras av representanter från det samhällseliga självstyrets existerande institutioner... Detta sätt är klokare och bättre än några ”hopp ut i det okända” som skulle bli fallet om man under nuvarande förhållanden försökte hålla speciella val, där det oundvikligen skulle komma påtryckningar från regeringen och där det skulle vara svårt att förutsäga inställningen hos samhällsskikt som är ovana vid det politiska livet.²⁰

Men låt oss anta att representanterna för detta behöriga ”folk” verkligen samlas och börjar en konstituerande församlings arbete. Vem kommer att ha den avgörande rösten under dessa bemödanden – staten i egenskap av ”en levande maktkoncentration” eller folkets representanter? Detta är den avgörande fråga på vilken allt annat beror.

Konferensens resolution säger att den Högsta makten kommer att leda vårt fosterland i en ny riktning med hjälp av folkets representanter, som kommer att sammankallas av den Högsta makten själv. Det innebär att *zemstvo*-konferensen överlämnar den konstituerande makten till ingen annan än staten. Man överger här fullständigt själva tanken på att en landsomfattande konstituerande församling ska få sista ordet. Staten ska värva folkrepresentanternas ”hjälp” för att slå fast ”lagliga principer” – men om den hamnar i motsättning till dem så kommer den helt enkelt att klara sig utan deras hjälp och köra iväg dem genom samma grindar genom vilka de just blivit inbjudna.

Detta är den enda lagstiftande makt man tänker sig, och *zemstvo*-konferensens resolution räknar inte med något annat sätt att göra saker och ting. Vi får inte ha några som helst illusioner i det avseendet. Att besvara frågan på detta sätt är faktiskt att redan från början överlåta till staten att avgöra den ryska konstitutionens hela öde!

Liksom under alla andra perioder kan det under en period av konstituerande arbete bara finnas en ”högsta makt” – antingen staten eller församlingen. Antingen arbetar staten med hjälp av församlingen, eller så arbetar församlingen trots statens motstånd. Antingen är det folket eller monarken som regerar.

Man skulle förstås kunna tolka punkt elva i *zemstvo*-konferensens resolution som att staten och den representativa församlingen kommer att arbeta fram en konstitutionell överenskommelse som två självständiga och därmed jämbördiga krafter. Det är det mest välvilliga antagande man kan göra angående *zemstvo*-resolutionerna. Men vad skulle det innebära? Staten och församlingen skulle vara självständiga från varandra. Vardera sidan skulle besvara varandras förslag med ett ”ja” eller ett ”nej”. Men det skulle också betyda att de två diskussionsparterna skulle kunna komma fram till att de inte alls kan komma överens.

²⁰ *Osvobozjdenije* nr 1.

Vem ska i så fall ha sista ordet? Var finns den tredje parten? Antagandet om två jämbördiga parter med samma makt leder till en orimlighet: om det blir motsättningar mellan staten och folket – och sådana motsättningar är oundvikliga – så måste det finnas en tredje part som kan fälla utslag. När verkligheten når en juridisk återvändsgränd så stannar den aldrig där särskilt länge. Den hittar alltid en utväg.

När det kommer till kritan kan den enda utvägen vara att folkets överhöghet får ett revolutionärt uttryck. Bara folket kan vara den tredje domaren under dess egen rättstvist med staten. Bara en nationell konstituerande församling – oberoende av staten och i besittning av total makt, med både nycklarna och huvudnyckeln till alla rättigheter och privilegier i sina båda händer, och med rätt att fälla det slutgiltiga avgörandet i alla frågor – bara den sortens suveräna konstituerande församling kommer att fritt kunna skapa en ny demokratisk lagstiftning.

Det är därför ärliga och konsekventa demokrater outtröttligt och obevekligt måste vända sig inte bara över monarkins kriminella huvud utan också över de inskränkta sinnena hos det behöriga folkets representanter som monarkin inbjuder att ”hjälpa” den – därför måste de outtröttligt och obevekligt vända sig till folkets allsmäktiga vilja, som fått sitt uttryck i en konstituerande församling genom allmänna, direkta och hemliga val där alla har samma rättigheter.

Behöver någon påminnas om att *zemstvo*-programmet inte säger ett ord om jord- eller arbetsfrågan? Den behandlar helt enkelt dessa frågor som om de inte ens existerar i Ryssland.

Resolutionerna från *zemstvo*-konferensen den 7, 8 och 9 november är det bästa *zemstvo*-liberalismen lyckats prestera. Under provins-*zemstvoernas* efterföljande möten backade liberalismen från sina beslut i november.

Bara provins-*zemstvon* i Vjatsk skrev under *zemstvo*-konferensens hela program.

Provins-*zemstvon* i Jaroslav ”tror bestämt” att Nikolaj kommer att ”vilja sammankalla valda representanter för att delta i gemensamma ansträngningar” – för att ”försona tsaren med folket” – ”i enlighet med principerna om ’större’ [!] jämlikhet och personlig frihet”. ”Större” jämlikhet för tsarens folk – det vill säga större än vad vi har idag – utesluter givetvis ingalunda varken medborgerlig eller till och med politisk ojämlikhet.

Poltava-*zemstvons* uttalande upprepar resolutionens tionde punkt, som diskuterar att ”folkrepresentanterna lämpligen bör delta under upprättandet av den lagstiftande makten”, men ägnar inte ett ord åt ”politisk jämlikhet” och säger absolut ingenting om ”folkrepresentationens” former.

Zemstvon i Tjernigov

anhåller ytterst lojalt om att hans majestät ska lyssna på det ryska rikets ärliga och uppriktiga röst genom att sammankalla fritt valda *zemstvo*-representanter och befalla dem [!] att självständigt och på egen hand skriva samman ett reformprojekt... och tillåta [!] detta projekt att presenteras direkt för hans majestät.

I detta fall kallas ”*zemstvo*-representanterna” klart och öppet för representanter för ”det ryska riket”. Tjernigov-*zemstvon* kräver att dessa representanter bara ska ha en rådgivande röst, det vill säga bara ha rätt att utarbeta och lägga fram ett reformprojekt. Och dessutom ”anhåller” Tjernigov-*zemstvon* ”ytterst lojalt” att det ryska rikets representanter ska befallas att vara självständiga och handla på egen hand!

Zemstvon i Bessarabien ber inrikesministern att sammankalla ”representanter från provins-*zemstvoer* och de viktigaste städerna i tsardömet för en gemensam diskussion” om de föreslagna reformerna.

Provins-*zemstvon* i Kazan ”har en djupt känd tro att *zemstvo*-representanterna, som fritt har valts i detta syfte, under sitt sökande efter sätt att tillämpa den enväldiga viljan inte kommer att förnekas

en röst.”

Zemstvon i Penzen uttrycker sin ”lojala och gränslösa tacksamhet” för de reformer som emotses från tsarens påbud, och lovar för sin del att ”nitiskt tjänstgöra... på ett brett område av lokala förbättringar”.

På initiativ av herr Arsenjev, som tillsammans med andra skrev under *zemstvo*-konferensens resolution, föreslår *zemstvon* i Petersburg att man ska göra en begäran om att ”representanter från *zemstvoer* och kommunala institutioner ska få tillstånd att delta i diskussionerna om regeringens åtgärder och förslagen till lagstiftning.”

Kostroma-*zemstvon* hemställer att de förslag som påverkar *zemstvoernas* liv först ska underställas diskussioner bland *zemstij* själva.

Andra *zemstvoer* begränsar sig antingen till trofast tacksamhet och hänförelse över tsarens påbud eller till vädjanden riktade till furst Svjatospolk där de anhåller att han ”bevarar andan i den värdefulla vågen av tilltro”.

Och på detta sätt har *zemstvoernas* motståndskampanj för tillfället slutat.

”Demokratin”

Hittills har vi kort betraktat reaktionens uppträdande och mer i detalj tittat på oppositionen inom den borgerliga högre medelklassen. Nu måste vi ställa en annan fråga: var befann sig demokratin?

Vi talar inte om folkmassorna, *bönderna* och småbourgeoisin som – i synnerhet de förstnämnda – *utgör en enorm reserv av slumrande revolutionär energi* men som än så länge har spelat en alltför liten medveten roll i landets politiska liv. Istället tänker vi på intelligentsian i stort, som ser det som sitt kall att formulera och uttrycka landets politiska behov. Vi tänker på företrädare för de fria yrkena, läkare, advokater, professorer, journalister och det tredje elementet i *zemstvoerna* och *dumorna*, nämligen statistiker, medicinsk personal, agronomer, lärare och så vidare i all oändlighet.

Vad gjorde intelligentsians demokrater?

Bortsett från de revolutionära studenterna – som ärligt protesterade mot kriget, och som trots herr Struves skamliga råd höjde parollen ”Länge leve revolutionen!” istället för ”Länge leve armén!” – bortsett från dem tynade resten av demokraterna bort i vetskap om sin egen maktlöshet.

De såg två alternativ: de kunde ansluta sig till *zemstij*, som de trodde var en politisk kraft, men bara på bekostnad av att fullständigt överge alla demokratiska krav – eller så kunde de sträva mot ett demokratiskt program på bekostnad av att bryta med den mest ”inflytelserika” *zemstvo*-oppositionen. Valet verkade stå mellan demokrati utan inflytande och inflytande utan demokrati. På grund av sin egen politiska trångsynthet såg de inte en tredje möjlighet: *att förena sig med de revolutionära massorna*. Detta alternativ erbjuder styrka, men samtidigt röjer det inte bara väg för utan kräver också att man utvecklar ett demokratiskt program.

Kriget fann demokraterna i en fullkomligt hopplös situation. De vågade inte gå mot den ”patriotiska” orgien. Via herr Struves läppar ropade de ”Länge leve armén!” och uttryckte sin övertygelse om att ”armén skulle göra sin plikt”. De välsignade *zemstvoerna* för att de stödde enväldshärskarens äventyr. De inskränkte sin opposition till parollen: ”Ned med Plehve!” De behöll demokratismen som sin egen dolda hemlighet, tillsammans med sin politiska värdighet, ära och samvete. De hängde liberalerna i svansen, som i sin tur traskade bakom reaktionen.

Och kriget fortsatte. Enväldet drabbades av det ena slaget efter det andra. Ett mörkt moln av fasa hängde över landet. Bland den stora allmänheten började det uppstå spontana utbrott. När *zemstvoerna* inte tog ett enda steg framåt verkade demokraterna bli mer medvetna. Envisa röster i *Osvobozjdenije* började tala om behovet av en oberoende organisation grundad på en ”demokratisk

plattform”. Enskilda personer talade ut mot kriget. Denna normala process avbröts av mordet på Plehve och av regeringens förändrade linje, som därefter ledde till en ovanlig ökning av *zemstvo*-oppositionens politiska aktiviteter. Ett lyckligt slut började verka möjligt, så nära.

Zemstvoerna lade fram det program vi redan har beskrivit – och demokraterna höjde det hänfört och enhälligt till skyarna.

När de såg sina demokratiska krav uttryckta i *zemstvo*-resolutionerna antog de dem som sina egna.

Osvobozdenije förkunnade att:

även om *zemstvo*-kongressen uteslutande bestod av godsägare och främst den privilegierade aristokratin, så var dess resolutioner inte bara fria från allt klassinflytande,²¹ utan präglades tvärtom av ett överflöd av demokratisk anda.²²

Hela den liberala pressens vänsterflygel hyllade lika högtidligt *zemstvoernas* demokratiska anda.

I ett svar på novemberresolutionerna tillkännagav *Nasja Zjizn* ett fullständigt sammangående mellan de *zemstvo*-liberala och demokratiska strömningarna.

Enligt denna tidning ”kan det ryska livets långvariga och fruktansvärda hemsökelse, folkets andliga och kulturella avskiljande från intelligentsian... bara övervinnas med hjälp av det hjältemodiga projektet att bygga en demokratisk stat”. *Zemstij* förstod detta, och det hade lett till deras bestämda utfästelse om ”en gemensam plattform med den demokratiska intelligentsian. Det är en historisk händelse. Det är början på ett samhällspolitiskt samarbete som kan få en enorm betydelse för vårt lands öde.”

Syn Otetjestva,²³ som först utkom under inrikesministerns beskydd men som stängdes lika snabbt av honom, antog hela *zemstvo*-kongressens program. Den inledde sin korta existens med att förkunna att ”det som utmärker det nuvarande historiska ögonblicket är radikalismen hos landets politiska rörelser”. Tidningen rekommenderade de kommunala representanterna att

följa samma sanna och ärorika väg som *zemstvo*-folket redan så framgångsrikt har slagit in på, och ord för ord och punkt för punkt upprepar allt som *zemstvo*-Rysslands representanter har sagt och säger så klart, tydligt och övertygande, med sådan värdighet och kraft.

Med andra ord uppmanade demokraterna alla att samlas runt *zemstvoernas* fanor. I deras ögon var dessa fanor fläckfria och perfekta. Så vi frågar oss själva: kan folket verkligen lita på sådana demokrater?

Ska vi ge dem ett förtroendevotum, betrakta deras förbehåll som slumpartade, göra en demokratisk tolkning av att de går som katten kring het gröt och förkunna att ”idag finns inte längre de kontroverser eller meningsmotsättningar som fanns för inte så länge sedan”²⁴ – ska vi göra allt detta bara därför att *zemstij* under upproret, när de klämdes mellan tryck underifrån och ”tillstånd” uppifrån, rafsade ner ett fullständigt diffust konstitutionellt program på en papperslapp? Verkligen! Är det vad demokraternas taktik innebär?

Mina herrar! Detta är en taktik från personer som förråder demokratins sak.

Efter den 7 november 1904²⁵ kom det många fler avgörande ögonblick under kampen för befrielse –

21 Det var naturligtvis för att tydligt betona avsaknaden av allt ”klassinflytande” som *zemstij*, som vi redan har sett, inte yttrade ett ord om jord- och arbetsfrågan. Vilken rättframhet från *zemstvoernas* sida, vilken cynism från *Osvobozdenijes* sida! - Trotskijs anmärkning.

22 Nr 61, s 187.

23 *Syn Otetjestva* utkom som dagstidning från 18 december 1904 till 5 februari 1905. Den återuppstod i mars 1905 och på nytt kortvarigt i december som *Nasji Dni*.

24 Se N Karijsjevs artikel i *Syn Otetjestva*, nr 1 – Trotskijs anmärkning.

25 Syftar på *zemstvo*-kongressen i november 1904.

och *zemstvo*-oppositionens ansvar borde sträcka sig betydligt längre än att skissera konstitutionella resolutioner med inofficiellt beskydd från Svjatopolk-Mirskij.

Kan vi vara övertygade om att *zemstvoerna* kommer att visa sig situationen vuxen? Om vår historia lär oss någonting, och om vi inte tror på mirakulösa omvändelser, så måste svaret absolut bli: nej! Vår politik är inte att lita på *zemstvoernas* demokratism och oppositionella orubblighet. Det vi måste göra idag är att snabbt samla ihop de styrkor som vi i det avgörande ögonblicket kan ställa upp mot den allryska *zemstvon* när den börjar överge sitt falska motstånd i utbyte mot politiska privilegier.

Men istället för att samla styrkorna kring våra egna oförsonliga demokratiska paroller antas vi sprida tilltro till det liberala ledarskapets demokratism och försäkra alla, både till höger och till vänster, att *zemstvoerna* har tagit ställning för allmän rösträtt, att ”vi hade meningsmotsättningar förr, men idag finns det inga”!

Vad? Inga?

Ska alltså *zemstij* under ledning av herr Sjipov²⁶ eller herr Petrunkevitz ha insett att det bara är folket som helt och hållet kan undanröja enväldets ekonomi och på rysk mark lägga grunden till stöd för en demokratisk struktur? Betyder det att *zemstij* har gett upp hoppet om att monarkin kommer att göra kompromisser? Betyder det att *zemstij* har övergivit sitt skamliga samarbete med absolutismen och dess militära äventyr? Innebär det att *zemstij* har insett att revolutionen är den enda vägen till frihet?

Folkets medvetna element kan inte ha något som helst förtroende för den antirevolutionära gods-ägarbaserade oppositionen. De kommer inte för ett ögonblick att falla till föga för några illusioner om demokraternas ”demokratism”. Dessa är så förvirrade och inkonsekventa att de bara har en enda paroll – att ena sig med den antirevolutionära och antidemokratiska *zemstvo*-oppositionen.

Resolutionen som ett av Kiev-intelligentsians möten lade fram för att tas under övervägande vid *zemstvo*-kongressen är ett klassiskt exempel på demokratisk förvirring, självmotsägelser och tvekan.

... Mötet övervägde frågan om vad *zemstvo*-representanternas kongress skulle säga om de nödvändiga reformerna. Mötet drog slutsatsen att denna kongress, som består av personer som har samlats på eget initiativ, inte har någon rätt att betrakta sig själv som ett uttryck för folkets önsknings. Följaktligen måste kongressen först och främst säga till regeringen att den inte anser sig kunna lägga fram ett färdigt reformprojekt, utan istället rekommenderar att det sammankallas en församling med folkrepresentanter som valts i allmänna [lika?], direkta och hemliga omröstningar. Det är den sorts konstituerande församling som, efter att ha betraktat situationen, måste föreslå [?] ett reformprojekt.

Är det inte kraftfullt, beslutsamt och tydligt? Men låt oss fortsätta.

Om regeringen vägrar sammankalla en sådan församling, då måste kongressen anta de minsta politiska krav som alla accepterar... Vissa personer föreslog att dessa minimikrav måste innefatta personlig frihet, samvetes-, press- och yttrandefrihet, församlingsfrihet och frihet för offentliga församlingar och krav på en lagstiftande församling bestående av valda representanter från *zemstvoerna* och städerna... Men under mötet uttryckte andra, som trodde att en sådan lagstiftande församling inte skulle bifalla allmän rösträtt, farhågor att en konstitution som grundade sig på sådana principer skulle leda till att man för lång tid framåt sköt upp möjligheten att införa allmän rösträtt. Denna del av mötet ansåg det lämpligare att representantkongressen skulle inskränka sig till att kräva personlig frihet, samvetes-, press- och yttrandefrihet samt församlingsfrihet och frihet för offentliga föreningar... Hela mötet kom så småningom överens

---

26 **Dmitrij Nikolajevitj Sjipov** var från och med 1890-talet ledare för *zemstvo*-rörelsen och var för försoning mellan *zemstvoerna* och regeringen.

om att återupprätta 1864 års *Zemstvo*-författning.²⁷

Så talade ”demokraterna”.

Vi måste kräva en landsomfattande konstituerande församling. Om regeringen inte går med på det så duger det istället med ett råd för aristokrater och krämare. Man ska kräva allmän rösträtt, men det räcker med val som grundar sig på mantalsskrivning utifrån rang och egendom. Resolutionen från intelligentsian i Kiev säger i grund och botten följande: om enväldet vill slippa kravet på en konstituerande församling för hela folket behöver den bara svara: jag håller inte med om det kravet – och då ska vi i vår tur nöja oss (givetvis bara tillfälligt!) med representanter från *zemstvoerna* och *dumorna*!

Kiev-mötet publicerade sin resolution och försökte inte hemlighålla den för furst Svjatopolk-Mirskij. Insåg inte Kiev-intelligentsian att den därmed gav regeringen en väldigt avgörande finger-visning om hur den, utan något större bråk eller krångel, helt enkelt kunde sortera in kraven på demokrati i något arkiv? Det enda som krävdes var att den vägrade acceptera dem. Kan någon för ett ögonblick betvivla att regeringen omedelbart skulle följa detta råd? För att inte enväldet skulle följa den lätta väg som den rekommenderades, skulle det själv vilja ha allmän rösträtt. Med andra ord skulle det behöva vara mer demokratiskt än författarna till resolutionen. Och det är naturligtvis knappast troligt.

Vad är det i så fall för mening med hela första delen av deklARATIONEN, som så tydligt och kategoriskt förnekar *zemstvoerna* all rätt att tala i folkets namn, och som så beslutsamt för fram kravet på allmän rösträtt? Det hela är ingenting annat än tomt demokratiskt frasmakeri, med vars hjälp Kiev-intelligentsian förlikade sig med att den faktiskt avvisade alla demokratiska krav. Men efter att ända från början ha förrått folkmassornas politiska rättigheter, satte ”demokraterna” i Kiev absolut inget pris på detta förräderi: som vanligt hade de inget svar på frågan vad som ska hända om enväldet, lockat av en enkel seger över alla demokratiska krav, helt enkelt vägrar att gå med på de minimala konstitutionella krav som resolutionens författare ansåg nödvändiga.

Resolutionen som antogs i Kiev, detta centrum för ”osvobozjentsijs” vänster, var ingalunda något undantag. De resolutioner som antogs vid andra demokratiska banketter skiljer sig bara från den i Kiev i så måtto att de inte ens ställer frågan om vad man ska göra om enväldet inte går med på det demokratiska programmet. De skiljer sig inte på något sätt från *zemstvo*-liberalerna, som hittills aldrig har besvarat frågan: vad bör göras om enväldet avvisar deras program om begränsade rättigheter på grundval av förutsättningarna i folkräkningen.

Demokrati och revolution

Under förhållanden av diktatur kan en verklig demokrati bara vara revolutionär demokrati. Under de politiska förhållandena i Ryssland kan ett parti som vidhåller fredliga medel som en principfråga, och organiserar sin verksamhet i hopp om en överenskommelse hellre än en revolution, inte vara ett demokratiskt parti. Detta är fullkomligt klart och obestridligt. Absolutismen kan sluta överenskommelser eller göra en eller annan eftergift, men målet med dessa eftergifter kommer alltid att vara att bevara sig själv, aldrig att förstöra sig själv. Detta faktum avgöra gränserna för alla eftergifter och den demokratiska innebörden i alla reformer.

Regeringen kan sammankalla representanter från folket, eller åtminstone de mer medgörliga elementen, med uträkningen att de kan förvandlas till en stödjepunkt för den tsaristiska tronen. Om demokraternas namn är något annat än en villfarelse, kommer de att kräva obegränsad makt för folket. De kommer att ställa folkets suveräna vilja mot monarkens överhöghet, och folkets gemen-

²⁷ Kom ihåg att denna författning förvägrade rösträtt till alla personer som ägde mindre än 150 desjatiner mark eller vars bruttolön var mindre än 15.000 rubel! - Trotskij's anmärkning.

samma ”jag” mot ett enskilt ”jag” av Guds nåde.

Men om demokratin tror på sitt program och ställer folkets vilja mot monarkens, måste den också inse att den har till uppgift att gå emot monarkens styrka med folkets styrka. Och en sådan konfrontation innebär revolution. Om demokratin modigt trotsar absolutismen som kämpar för sin överlevnad, då kan den, om den tror på sitt eget program, bara vara en revolutionär demokrati. Alla som förstår denna enkla och obestridliga slutsats kommer inte att ha några svårigheter att slita bort de falska demokratiska uniformsprydnader som många in i märgen korrumperade liberala opportunisterna i allt större utsträckning pryder sig med.

Alla överenskommelser mellan absolutismen och oppositionen kan bara ske på demokratins bekostnad. Utifrån absolutismens synvinkel är det den enda överenskommelse som är vettig. När absolutismen ställs ansikte mot ansikte med demokrater som är trogna sig själva, så har den inga andra alternativ än att kämpa in i det sista. Och i så fall måste samma sak sägas om demokraterna.

Det innebär att alla demokrater som vänder ryggen åt revolutionen, eller vidhåller illusionen att det går att reformera Ryssland fredligt, bara gör slut på sina egna krafter och undergräver sin egen framtid. Den sortens demokrati är en självmotsägelse. En antirevolutionär demokrati kan inte vara demokrati.

Osvobozjdenije, som idag uppträder under demokratins fana, försäkrar oss att

tack vare *zemstij*s beslutsamhet och mod står möjligheten av en fredlig konstitutionell reform fortfarande öppen för regeringen. Det vore en elementär statsmannamässig handling att beslutsamt och bestämt välja denna väg.²⁸

Redaktören och utgivaren av tidningen *Syn Otetjestva* utropar rörande:

Som ett barn till detta sekel avvisar jag de tidigare sekelnas vidskeplighet och tror intensivt att ett nytt tempel till frihetens, sanningens och rättvisans gud kommer att resas bland oss utan att det krävs några offer eller gottgörelse...

Jag tror intensivt att vi... om inte idag så imorgon, kommer att höra hammarens fredliga ljud när den hugger den första stenen, och därefter kommer hundratals flitiga stenhuggare att kallas till Petersburg och samlas där för att bygga de nya templen.

Så tänker oräkneliga naiva ”fosterlandets söner” samtidigt som de ärligt betraktar sig själva som demokrater. För dem utgör revolutionen ”tidigare sekels vidskeplighet”. I vita förkläden och from övertygelse kommer de för att resa ett tempel till frihetens, sanningens och rättvisans så kallade gud. De ”tror”. De tror att det går att undvika försonande offer och hålla sina vita förkläden rena från fläckar. De tror ”på möjligheten av en fredlig övergång till konstruktivt arbete, ty folk på de högsta posterna måste till sist bli medvetna om att det är oundvikligt med grundläggande förändringar.”²⁹ Dessa ryggradslösa ”demokrater” från Petrograd ”tror”, och de kommer rörande att publicera sin tro tills deras propaganda gör att personerna på de ”högsta posterna” blir upplysta, och sedan gör slut på deras idealistiska mässande. Och till och med då kommer de att fromt hålla fast vid sin egen politiska prestation – deras tro på upplysta härskare. Vägen till ”en fredlig konstitutionell reform [står] fortfarande öppen för regeringen” – försäkrar *Osvobozjdenije* oss – ”Det vore en elementär statsmannamässig handling att beslutsamt och bestämt välja denna väg.”

Herr Struve försöker övertyga absolutismen att en konstitutionell reform är till dess egen – till absolutismens – politiska fördel. Vilken slutsats kan man dra av dessa ord? Det finns bara två möjligheter.

Den ena är att den ”fredliga konstitutionella reform” som herr Struve talar om kommer att kräva att

²⁸ *Osvobozjdenije*, nr 60, s 183.

²⁹ *Syn Otetjestva*, nr 9.

absolutismen bara avstår från en del av sina privilegier och på så sätt stärker sin ställning genom att förvandla de liberala ledarna till anhängare av en halv konstitutionell tron. Den enda fredliga reform som politiskt skulle gynna regeringen vore om den skulle skydda den avslöjade absolutismen som blivit besvärad av sin egen nakenhet, genom att skyla den med en dekorativ ”laglig ordning” och omvandlar den till en skenkonstitution eller skenbar konstitutionalism, som skulle vara ett ännu större hot mot en demokratisk utveckling än absolutismen själv. *Zemstvoernas* ryggradslösa uppträdande lägger grunden till en sådan överenskommelse – som förvisso skulle vara i absolutismens intresse. Men en sådan ”fredlig reform” kan bara fullbordas på ett enda sätt, och det är genom att förråda folkets politiska intressen och demokratins mål. Är det vad ”demokraten” Struve strävar efter?

Om svaret är ”nej” så är herr Struves tal om ”en elementär statsmannamässig handling” bara en förhoppning att lura absolutismen till en dålig uppgörelse. Det måste i så fall vara ett försök att ”charma” fienden med prat, övertyga enväldet att pånyttfödelse och återuppståndelse väntar det efter att det har döpts i demokratins dopfundt, övertala regeringen om att det inte finns något större än att den själv offerar sig för demokratins ära, övertyga vargen om att det är en grundläggande och klok zoologisk handling att ge de sorgligt råmande demokratiska kalvarna gåvan av en *Habeas corpus-akt*.^{*} Vilken djupsinnig politik! Vilken genial strategisk plan!

Antingen förråda demokratin i utbyte mot en skenbar konstitutionell överenskommelse, eller använda svekfulla tal för att lura in absolutismen på demokratins väg.

Vilken värdelös, bedräglig, förvirrad, meningslös plan! Vilken krypande politik!

Så länge våra låtsasdemokrater håller fast vid en fredlig konstitutionell reform och bara tänker på revolutionen som en vidskepelse från svunna sekel kan de faktiskt inte föreslå något bättre.

Om de inte kan bättre så kommer de att kastas åt sidan av revolutionens fortsatta utveckling. De kommer att bli tvungna att förkasta sin demokratiska vidskeplighet och ta tag i *zemstvo*-liberalernas svans och tillsammans med dem på ett fredligt konstitutionellt sätt förråda folkets mest grundläggande intressen.

Moskovskije Vedomosti sammanfattar frågan klart och koncist när den skriver att det ”inom den ryska befolkningen inte finns något politiskt parti som är starkt nog att tvinga regeringen att genomföra politiska reformer som skulle hota dess [’dess’ syftar på regeringens och inte på Rysslands – LT] säkerhet och makt.” Denna reaktionära tidning tar frågan för vad den är – en fråga om styrka. Det är precis vad den demokratiska pressen måste göra. Det är dags att sluta upp att se absolutismen som en politisk förhandlingspart som vi kan upplysa, övertala eller i värsta fall charma, *umlügen* [ljuga för] och trassla in i lögnen. Absolutismen kan inte övertygas, men den kan krossas. Men för det ändamålet behöver vi styrkans logik och inte logikens styrka. Demokratin måste samla sina styrkor, det vill säga mobilisera sina gräsrotter. Och det arbetet kräver att vi krossar den liberala vidskepelsen om en fredlig konstitutionell utveckling och lugnande framtidsperspektiv på att upplysa regeringen.

Varje demokrat måste inse att det är en ”elementär statsmannamässig handling”, att förhoppningar om demokratiska initiativ från absolutismens sida – vars enda intresse är att bevara sig själv – bara vidmakthåller tron på absolutismens framtid och omger den med en atmosfär av förhållningar, som i själva verket bara innebär att man stärker dess ställning och förråder frihetens sak.

Genom att tydligt säga detta så säger vi också något mer: det kan inte bli någon överenskommelse och inga uppgörelser, bara en högtidlig förklaring av folkets vilja, nämligen revolutionen.

---

* Enligt principen om **habeas corpus** har varje person som hålls fängslad eller på annat sätt är berövad sin frihet rätt att inom en viss kortare tid få höra anklagelserna mot sig, skälen till frihetsberövandet etc, och rätt att bemöta dessa skäl – öa.

Den ryska demokratin kan bara bli en revolutionär demokrati – i annat fall kommer den inte att vara någon demokrati.

Den kan bara bli revolutionär eftersom det i vårt samhälle och vår stat inte finns några officiella organisationer ur vilka det framtida demokratiska Ryssland kan utvecklas. I vårt land har vi monarkin på ena sidan, som grundar sig på den byråkratiska apparatens enorma nätverk, och på den andra sidan de så kallade samhällliga självstyresorganen: *zemstvoerna* och *dumorna*. Liberalerna tänkte bygga det framtida Ryssland genom att börja med dessa två historiska institutioner. Enligt deras uppfattning måste det konstitutionella Ryssland uppstå som ett lagligt resultat av en laglig överenskommelse mellan lagliga avtalsparter: det vill säga mellan absolutismen och representanter från *dumor* och *zemstvoer*. Deras taktik är kompromisser. De vill ta med två juridiska traditioner från den ryska historien in i det nya Ryssland, eller rättare sagt det förnyade Ryssland: monarkin och *zemstvoerna*.

Demokratin har inga nationella traditioner att luta sig mot. Det demokratiska Ryssland kan inte helt enkelt uppstå med hjälp av enväldets samtycke. Inte heller kan det lita till *zemstvoerna*, ty de är själva inte skapade på grundval av demokratiska principer utan på samhällsställning och ägande. Om demokratin är trogen sig själv, om den verkligen är den folkliga överhöghetens parti, så kan den inte för ett ögonblick acceptera att *zemstvoerna* har rätt att tala i Rysslands namn. Alla försök från *zemstvoernas* och *dumornas* sida att i folkets namn sluta en överenskommelse med absolutismen måste avvisas av demokratin som ett intrång på folkets suveränitet och en politisk maskerad.

Varken absolutismen eller den högre medelklassens *zemstvoer* – men i så fall vem? Folket! Men folket har inga lagliga former för att uttrycka sin suveräna vilja. Det kan bara skapa dem genom att slå in på den revolutionära vägen. Parollen om en nationell konstituerande församling är ett avgörande brott med hela den ryska historiens officiella tradition. Genom att kalla in det suveräna folket på den historiska scenen driver demokratin in revolutionens sprängkil i den ryska juridiska historien.

Vi har inga demokratiska traditioner, vi måste skapa dem. Och det går bara att göra med hjälp av revolutionen. Demokratins parti kan bara vara revolutionens parti. Denna tanke måste genomsyra det samhällliga medvetandet, det måste genomsyra hela vår politiska atmosfär. Själva ordet ”demokrati” måste till sitt innehåll vara revolution, så att våra liberala opportunister – som tror att de blev demokrater så fort de började kalla sig för det – kommer att bränna fingrarna bara av att röra vid ordet.

* * *

”Fredligt” samarbete med *zemstvoerna* eller revolutionärt samarbete med massorna? Det är den fråga demokratin måste svara på. Vi kommer att tvinga dem att svara på den, ty vi kommer att fortsätta att ställa denna fråga, inte bara abstrakt, inte bara i vår litteratur, utan på konkretast möjliga sätt, under alla levande politiska aktioner.

Demokratin vill naturligtvis ha ett förbund med massorna och dras till dem. Men på samma gång är de rädda för att bryta med sina inflytelserika allierade och drömmer om att spela rollen som medlare mellan *zemstvoerna* och massorna.

I en anmärkningsvärt lärorik artikel för *Nasja Zjizn* fram tanken på att om det ska bli möjligt med ett ”smärtfritt” förverkligande av demokratiska reformer, så ”måste intelligentsian genast, utan att förlora dyrbar tid, skaffa nära kontakter med de breda folkmassorna och vidmakthålla oavbrutna relationer till dem”. Artikeln förnekar inte att en del av intelligentsian har försökt det förr – men ”bara genom att betona de klassmotsättningar som finns mellan folkmassorna och de samhällsskikt som har tillhandahållit och under lång tid framåt kommer att tillhandahålla den största delen av

Rysslands intelligentsia.”³⁰ Idag krävs en annan sorts arbete. Man måste inom ”folket” självt, i synnerhet bland bönderna, väcka de personer som kommer att bli ”fria medborgare, medvetna om sina rättigheter och som utan rädsla försvarar dem.” Den sortens arbete kräver ”samarbete mellan den demokratiska intelligentsian och *zemstvoernas* valda representanter”! Med andra ord måste den så kallade demokratiska intelligentsian väcka fria medborgare med hjälp av ”vänkapligt samarbete” med *zemstvo*-oppositionen istället för att ”bara betona” klassmotsättningarna inom oppositionen. Det innebär att intelligentsian inte bara kommer att förneka sig tillfället att djärvt och beslutsamt föra fram frågan om en jordreform – den kommer också att förneka sig rätten att på ett revolutionärt och demokratiskt sätt ställa frågan om konstitutionen. Det finns en inre motsättning här: det går inte att skapa en hedervärd politisk roll för demokraterna genom att väcka massorna samtidigt som man svansar efter *zemstvoerna*. I sin politiska agitation kommer demokraterna oundvikligen att ljuga – inte de djärva och delvis oavsiktliga lögner som uttalas av jakobinska demagoger, vars revolutionära självuppoftningar delvis gottgör dem – utan istället knusliga lögner från liberalerna, som kisar runt med beräknande ögon, skrämt undviker svåra frågor som om de går på spik, och läspar och sluddrar som om varenda ”ja” eller ”nej” skulle kunna sätta eld på deras undvikande språk. Ett utsökt exempel är *Osvobozjdenijes* uttalande om kriget och konstitutionen som vi redan har analyserat i *Iskra*. Detta uttalande skrevs för massorna och försökte väcka deras intresse genom att använda ett språk som de skulle förstå.

Och vad säger ”osvobozjdentsij” i sitt uttalande till folket? De säger att ingen vinner på kriget, att tsaren inte ville ha det, att han är fredsälskande och att de vet med säkerhet. De tillägger att tsaren fördes bakom ljuset av elaka rådgivare som inte informerade hans majestät om folkets verkliga behov, eftersom ”vissa höga tjänstemän istället för att pliktroget utföra statens angelägenheter lägger större uppmärksamhet vid sina egna fickor och de hedersbetygelser de får, medan andra stormän helt enkelt är dumma.” För att ställa saker och ting till rätta måste folkets representanter sammankallas. Tsaren kommer då att få reda på sanningen från dem, ”som förr i världen när de ryska tsarerna bodde i Moskva.” Då kommer regenten, ministrarna och en församling av folkets representanter att härska tillsammans.

Det är så ”osvobozjdentsij”-demokraterna bygger ett fritt Ryssland. De tar både tsaren och monarkin under sina vingars beskydd. I deras konstitution avsätts en speciell plats åt tsaren. De kommer att sammankalla en församling av folkets representanter – inte för att uttrycka folkets suveräna vilja, utan för att hjälpa monarken. ”Osvobozjdenije”-partiet har ännu inte segrat i kampen mot monarkin eller ens inlett den kampen. Med hela det ryska folket som åskådare knäböjer de helt enkelt inför hans majestät av Guds nåde.

Det är vad deras liberalism är värd!

Folkets representanter ska placeras runt tronen som existerar tack vare de historiska traditionernas heliga rätt. Men exakt vilket folk kommer de att representera? *Zemstvoernas* och *dumornas* folk, som också åtnjuter de historiska traditionernas heliga rätt? Kommer de att representera folket ”utan traditioner”, folket som inte har några privilegier knutna till samhällsställning, egendomar eller utbildning? Uttalandet svarar inte på den frågan. Det betänker att ”befriarnas” uppgift inte bara är att väcka en medborgare i folket, utan också stå på god fot med de privilegierade medborgarna från *zemstvoerna*. När ”osvobozjdentsij” vänder sig till folket med propaganda för en konstitution säger de absolut ingenting om allmän rösträtt.

Det är vad deras demokratism är värd!

De vågar inte säga ”Ner med Kronan!”, ty de har inte modet att ställa en princip mot en annan, monarkin mot republiken. Redan innan kampen för ett nytt Ryssland börjar sträcker de ut en hand för att försöka få till stånd en uppgörelse med det gamla Rysslands krönte representant. Istället för

---

30 *Nasja Zjizn*, nr 28.

att åberopa en högtidlig förklaring av folkets framtida vilja följer de det förgångnas ståndsbaseerade och rådgivande *Zemskije Soborij*.³¹ Med ett ord åberopar de den ryska historiens antirevolutionära traditioner istället för att skapa den ryska revolutionens nya historiska tradition.

Det är vad deras politiska mod är värt!

Resultatet är att den ryska konstitutionella regeringen ska bestå av ”regenten, [vem behöver honom?] ministrarna [vilka är de ansvariga inför?] och en församling av folkets representanter [vilket ’folk’ representerar de?]”.

Statsmakten ska organiseras enligt dessa principer och sedan – här är den centrala punkten i ”osvobozjdenijes” lilla handbok – kommer alla problem att lösa sig själva, alla det ryska folkets svårigheter och olyckor kommer i ett enda svep att sopas undan. I de länder där folket har lyckats erövra en konstitution har de, enligt deklARATIONEN, ”överallt skapat sig just domstolar, enhetliga och minskade skatter, avskaffat tagandet av mutor, öppnat skolor för sina barn och åtnjutit snabba framgångar... Och om det ryska folket” – skriver ”osvobozjdentsij” – ”skulle kräva [hur?] och fick [hur?] en konstitution [vilken sorts?] från tsaren, då skulle också det befria sig från utarmning, förfall och all annan sorts förtryck, precis som andra folk har gjort... När Ryssland får en konstitution kommer folket via sina representanter säkert att avskaffa pass, upprätta utmärkta domstolar och offentliga förvaltningar, sopa bort godtyckliga ämbetsmän som jordmagnaterna, styra sina egna lokala angelägenheter genom sina fritt valda ämbetsmän, öppna många skolor så att alla kan få högre utbildning, befria sig från all sorts okunnighet och fysiska bestraffningar [så fort de har fått ’högre utbildning’?] och tillbringa sitt liv i belåtenhet. Med ett ord, så fort det finns en konstitution – så fort landet styrs av en tsar [varför inte utan en tsar?] tillsammans med en församling av folkets representanter – så kommer folket verkligen vara fritt att leva ett gott liv.”

Så skriver ”demokraterna” som är mot att ”bara betona klassmotsättningar”!

Konstitutionella begränsningar av tsarens makt kommer inte bara att rädda oss från riset och piskan, utan kommer också att skydda oss mot fattigdom, försakelse, ekonomiskt förtryck och göra det möjligt att få ”snabba framgångar” – det är den tanke de vill sprida hos folket. Bara vi får en tsar tillsammans med *Zemskij Sobor* så kommer det inte längre att vara frågan om fattigdom, förtryck, arbetslöshet, prostitution och okunnighet. Det säger ”osvobozjdentsij”. Men att tala så är uppenbarligen och skamlöst att göra narr av den samhälleliga verkligheten, det är att kalla svart för vitt, surt för sött, och på så sätt stänga sina egna och alla andras ögon för hela det borgerliga Europas historiska erfarenheter under de senaste hundra åren. Det är att trampa på uppenbara fakta och bortse från allt som varje bildad person kan lära från de europeiska tidningarna. Det är att helt och hållet satsa på de ryska folkmassornas okunnighet, på polisstatens kolmörker – och ja, på en bedrövligt låg politisk moral i sitt eget politiska parti. Det är att ersätta upplysning med förvanskningar, agitation med lögn och politisk tävlan med oärliga spekulationer, det är att självsäkert förvandla sitt eget parti, som i ideologiska termer antas företräda ”folket”, till en inskränkt klick som medvetet utnyttjar folkets okunnighet. Vi säger detta så eftertryckligt som möjligt, och det är absolut nödvändigt att inte bara varenda revolutionär proletär hör oss, utan också alla ryska ”demokrater”.

Det var bildat folk som skrev denna proklamation, och de vet mycket väl att inget av det de säger egentligen är sant. De vet att så fort tsaren accepterar en *Zemskij Sobor* så kommer Rysslands samhälle att bli borgerligt. De vet också mycket väl att konstitutionen inte kommer att rädda småägarna från att proletariseras, ge arbete eller skydda arbetarna från fattigdom och att förstöras. De vet att den högre utbildningen inte är tillgänglig för alla, att den är förbehållen de rika. De känner till allt detta – de har läst om det, de har sett det och de har själva talat och skrivit om det – de känner till det och kan inte undvika att känna till det. Vet till exempel du herr Struve – du som bifaller denna

31 *Zemskij Sobor* betyder ”jordförsamling”. Den första *Zemskij Sobor* sammankallades av Ivan den förskräcklige på 1500-talet, och den sista sammanträdde 1653. Dessa rent rådgivande församlingar utsågs genom separata val av kyrkomyndigheter, stormän och godsägare, och städernas fria medborgare.

”appell som är enkel till formen men övertygande till innehållet” – vet du att allt detta är sant eller inte? Berätta direkt för oss i *Osvobozjdenije*.³² Ja, de känner till allt detta. Men framförallt vet de att folket som de vädjar till ännu inte känner till det. De säger saker till folket som de vet är fel och som de själva inte tror på. De ljuger för folket. De lurar folket.

Trodde de verkligen att socialdemokratin ens för ett ögonblick skulle låta dem komma undan med detta, att den inte skulle ställa dem inför den historiska sanningen? Förstod de verkligen inte att det är socialdemokratin rätt och skyldighet? Tror de att socialdemokratin kommer att ingå någon sorts kamratlig överenskommelse med de som lurar folket?

Även om socialdemokratin bara var ett parti av ärliga, fast beslutsamma, konsekventa och orubbliga demokrater, skulle det ändå vara tvunget att stiga åt sidan och inta en självständig ståndpunkt. Inte ens då skulle det kunna låta sin verksamhet bestämmas av den liberala oppositionens aktiviteter – eller rättare sagt inaktivitet – som saknar mod att säga vad de står för och inte har minsta aning hur de ska uppnå något som de är rädda för att ens nämna. Inte ens då skulle den kunna sätta minsta politiska tilltro till en ”demokrati” som bara har kämpat för demokratiska krav i sina drömmar, medan den i verkligheten har spelat och fortsätter att spela rollen som advokat, sekreterare och springpojke åt godsägarliberalismen.

Vid en tidpunkt då oppositionen i själva verket är en oppositionsfientlig opposition som till varje pris söker efter kompromisser, när dess hängivna tjänare är en antirevolutionär och antidemokratisk demokrati, när de sistnämnda är allierade med icke proletära och antiproletära socialister³³ som genom att förena sig med den antidemokratiska demokratin visar det verkliga värdet på sin egen socialism och demokratism – så länge situationen är sådan är socialdemokratin det enda ärliga, beslutsamma, konsekventa och orubbligt demokratiska partiet. Och just av den orsaken hatas det i hemlighet och skenheligt av alla de ”demokrater” som tack vare själva dess existens har svårt att undanröja de sista resterna av tanken på ”plikten mot folket”.

* * *

Medvetna ryska proletärer! De förenade låtsasdemokraternas inställning till ert parti är hat som döljs bakom hyckleri. Det är något ni måste förstå klart.

Både *Osvobozjdenije* och *Revoljutsjonnaja Rossija*³⁴ fördömer vår oförsonlighet och vår ”kamp på två fronter”. Den liberala pressen riktar allt oftare liknande anklagelser mot oss. Demokraterna vill att vi ska bli mer lågmälda och försonliga. De är i sin tur storsint beredda att försonas med oss – om vi bara överger vår envishet och börjar sjunga i fullkomlig harmoni med dem – på samma gång som de sjunger den godsägarbaserade oppositionens sång.

Osvobozjdenije och *Revoljutsjonnaja Rossija* har lärt sig av erfarenheterna och är blygsamt nog försiktiga med att ställa detta skamliga krav. Men det ”demokratiska” blockets lagliga press har blivit djärva av det faktum att de inte omedelbart blir avsnästa, och de är öppet cyniska och kräver att socialdemokratin måste stiga åt sidan.

”Utöver reaktionärerna” – klagar *Nasja Zjizn*

finns det också andra krafter, tyvärr progressiva krafter, som fortfarande [!] talar om och i första hand betonar alla möjliga sorters motsättningar istället för det vi har ”gemensamt” och de saker som så småningom kan samla alla klasser och skikt. Icke desto mindre [lugnar oss denna ”demokratiska” tidning] försvinner allmänt sett nu skillnaderna mellan klasserna och samhällsskikten i den mäktiga, livliga störtflod som nu sveper fram över rysk mark och som omsluter

32 Så sent som i oktober förra året inbjöd vi herr Struve att svara direkt på denna fråga (i *Iskra* nr 76). Inspirerad som han är av moralisk idealism svarade inte *Osvobozjdenijes* redaktör, varken direkt eller indirekt – Trotskijs anmärkning.

33 Trotskij syftar på det socialistrevolutionära partiet, som Plechanov hade kallat ett *socialistreaktionärt* parti.

34 *Revoljutsjonnaja Rossija* var centralorgan för det socialistrevolutionära partiet.

alla, från handelsmännen i Moskva till *zemstvoerna* i Tambov, Saratov och på andra ställen, tillsammans med ämbetsmännens och den vanliga liberala intelligentsian i Petersburg.³⁵

Men vad gäller er medvetna proletärer, så är det ert parti som gör sig skyldigt till att ställa krav som skiljer sig från handelsmännens krav i Moskva, adelsmännens i Tambov och ämbetsmännens i Petersburg! Den ”demokratiska” intelligentsian kräver att ni nöjer med det som är ”gemensamt”, med det som förenar alla klasser och skikt. Det enda som förenar folk kring dessa ”gemensamma” frågor kan bara var den mest efterblivna liberala oppositionens program. Så fort ni vill höja er över deras politiska nivå visar det sig att ni, precis som reaktionärerna och de konservativa, ställer krav som splittrar istället för att förena. Medvetna proletärer! ”Demokratin” kräver att ni överger er revolutionära demokrati i enhetens namn. ”Demokratin” kräver att ni förråder den demokratiska revolutionens sak i namn av solidaritet med den liberala oppositionen. Orsaken är uppenbar: det som eftertryckligt skiljer er från alla andra ”klasser och samhällsskikt” är just er orubbliga plikt mot den demokratiska revolutionens sak.

Och ert svar, kamrater, är skoningslös ilska mot den opportunistiska kompromissens kompromisslösa anhängare – dessa de liberala och halvliberala handelsmännens, adelsmännens och byråkraternas ”demokratiska” hantlangare.

Ni säger till dem: vi proletärer kräver inte att liberalerna förnekar sina egna klassintressen, antar vår ståndpunkt och kämpar å vårt socialistiska programs vägnar – även om vi är beredda att säga, att om de skulle göra det så skulle vi på en gång upphöra med vår politik att betona motsättningar.

Inte heller klandrar vi de så kallade demokraterna för att de inte tillhör den revolutionära socialismens parti – det vi kräver av dem är att de helt enkelt är trogna sitt eget program. De kan inte avvisa detta krav och sedan förebrå oss för att vi inte i tysthet kan se på hur de gömmer sig bakom *zemstvo*-oppositionen och hotar vårt parti, som är den enda företrädaren för en ärlig, beslutsam och orubblig demokrati!

Är det vi som tar upp splittrande frågor istället för att bidra till enheten? Är inte motsatsen fallet? Är det inte ni som gör er skyldiga till det?

Under den tidsperiod då det var fullständig politisk stiltje var det vi socialdemokrater som tog upp den revolutionära kampen. Ända från början formulerade vi vårt eget revolutionära politiska program. Vi väckte massorna. Vi samlade styrka. Vi gick ut på gatorna. Vi fyllde städerna med larmet från vår kamp. Vi väckte studenterna, demokraterna, liberalerna. Och när de grupper som vi hade väckt väl började utarbeta sina egna paroller och taktik, vände de sig till oss med ett krav som med enkla, rättframma ord lyder så här: ”Rensa ut och avlägsna från ert revolutionära program och er revolutionära taktik allt det som särskiljer er från oss – överge de krav som inte kan godtas av handelsmännen i Moskva och adelsmännen i Tambov – kort sagt, förändra de paroller som ni antog medan vi fortfarande sov i ett trask av politisk likgiltighet, och överge den taktik som gjorde er starka och gjorde att ni kunde genomföra miraklet att väcka oss ur vår skamliga politiska slummer.”

Zemstvon kunde inte börja röra sig utan att sätta fart på intelligentsian, som fyller dess varje por, omringar dess gränsområden och är knuten till den med blodsband och politiska intressen. *Zemstvo*-kongressen den 6-9 november³⁶ fick intelligentsian att lansera en hel rad banketter. Vissa banketter var radikala, andra inte lika radikala. En del tal var djärva, andra inte lika djärva. I ett fall talade de om att folket skulle ta en aktiv del i lagstiftningen, i ett annat krävde de begränsningar för enväldet och gick till och med så långt som att kräva en landsomfattande konstituerande församling. Men det fanns inte en enda bankett där en liberal från *zemstvoerna* eller en anhängare till *Osvobozhdenije* ställde sig upp och sa: ”Mina herrar! Snart kommer *zemstij* att församlas (eller de har redan församlats) för att kräva en konstitution. Sedan kommer folk från *zemstvoerna* och *dumorna* att samlas i

³⁵ *Nasja Zjizn*, nr 37.

³⁶ I originalet står felaktigt 6-8 november – engelska översättarens anmärkning.

banketter tillsammans med intelligentsian – precis som vi har samlats idag – och de kommer återigen att anta en resolution angående behovet av en konstitution. Regeringen kommer då att svara med ett mer eller mindre högtidligt manifest där den kommer att förkunna enväldets okränkbara karaktär – och talaren behöver inte vara profet för att förutsäga det. *Zemstvoerna* kommer att bli tillsagda att återgå till sitt vanliga arbete, och allt vidare omnämnande av politiska banketter kommer att ske i förhållande till brottsbalken. Och sedan? Hur ska vi reagera på en sådan deklaration från regeringen? Med andra ord, mina herrar, vilken taktik ska vi ha i framtiden?”

Efter att ha hört dessa uppriktiga ord skulle alla vid mötet ha blivit besvärade, de demokratiska barnen skulle ha tittat på sina *zemstvo*-fäder i misstro, *zemstvo*-fäderna skulle höja på ögonbrynen med ogillande – och alla skulle omedelbart märka att talaren hade varit väldigt taktlös.

Hans taktlöshet skulle vara att ha berättat för en liberal bankett exakt hur saker och ting ligger till. Men vår talare var inte så taktlös, ty i verkligheten har det aldrig funnits någon sådan talare. Inte en enda av *zemstij*, eller en enda ur ”osvobozjentsij”-demokraternas publik har någonsin frågat högt: vad häpnäst?

Bara proletära socialister kan vara så taktlösa.

De var med i Charkov, vid ett möte med advokatsamfundet, när ordförande föreslog att man skulle skicka ett gratulations- och tacksamhetstelegram till ministeriet för vårangelägenheter.³⁷ En av dem sa till publiken att den enda vår som proletariatet tror på, och den enda vår som demokratin överhuvudtaget kan tro på, är den som kommer efter revolutionen. De var också med på mötet med *duman* i Jekatorinodar, där en arbetartalare deklarerade:

Det döende enväldet planerar att lägga ut bete för er... det tänker lura er nu precis som det har gjort förr! - Men... det märker också att en ny kraft har uppstått i Ryssland, en kraft som ända sedan sin uppkomst har varit den tsaristiska diktaturens oförsonliga fiende. Den kraften är det organiserade proletariatet. Vi – en handfull kämpar från den mäktiga arbetararmén – inbjuder er att ansluta er till oss. Ni och vi representerar två motsatta samhällsklasser, men vi kan ändå förenas i vårt hat mot en och samma fiende – enväldet. Vi kan vara allierade i vår politiska kamp. Men för att det ska kunna ske måste ni övervinna er vanliga rädsla, ni måste vara djärva och öppet anamma vårt krav: Ner med enväldet! Länga leve den konstituerande församlingen vald av hela folket! Länga leve allmän, direkt, lika och hemlig rösträtt!

Det fanns också proletärer med på banketten som intelligentsian i Odessa höll. Vid det tillfället förkunnade deras talare:

Medborgare, om ni har modet att öppet och utan tvekan acceptera våra demokratiska krav, då inbjuder vi proletära socialdemokrater er att marschera sida vid sida med oss under kampen mot tsarismen. Under denna grymma kamp kommer vi socialdemokrater att försvara de förnäma principerna frihet, jämlikhet och broderskap till sista blodsdroppen .

Proletära talare tvekade aldrig att ställa frågan öppet – Vad bör göras? – ty när de ställer denna direkta fråga så har de också ett direkt svar: vi måste kämpa, vi måste ”försvara de förnäma principerna frihet, jämlikhet och broderskap till sista blodsdroppen”!

Som för att visa att detta är inte bara är tomt prat för proletariatet lämnade de strejkande i Baku, denna stormsvala som förebådar folkets annalkande åskväder, tiotals döda och skadade på marken som utgöt sitt blod för de förnäma principerna frihet, jämlikhet och broderskap!

Denna klass lär sina söner att kämpa och dö, och den hade sina representanter vid liberalernas bankett, där de talade förträffligt om hjältemodig kamp och hjältemodig död.

³⁷ Syftar på Svjatopolk-Mirskij, inrikesminister och initiativtagare till den ”politiska vår” som följde efter mordet på Plehve.

Hade de rätt att bli lyssnade på?

Den liberala pressen talar vitt och brett om klyftan mellan intelligentsian och folket. De enda eder vi hör från liberala talare är de som svärs i folkets namn.

Och plötsligt står det verkliga folket framför dem i form av proletariatet – inte som föremål som väntar på att upplysas utan som en självständig, ansvarig politisk person med krav.

Och vad händer?

”Försvinn härifrån!” ropar liberalerna, som hade hoppats att de höga egendomskraven (priset för en liberal middag är mellan två och fyra rubel) skulle hindra proletariatet att korsa klyftan som skiljer ”intelligentsian” från ”folket”.

Professor Gredeskul,³⁸ som inte kunde finna ”lämpliga ord för att uttrycka sin indignation” när arbetarna delade ut uttalanden under mötet med Charkovs advokatsamfund, sa till alla i salen: ”om personerna som gjorde detta vore rättskaffens och hänsynsfulla, så skulle de lämna salen frivilligt”. Men han betvivlade att de var rättskaffens och hänsynsfulla!

”Detta är ett brott mot gästfriheten!”, utropade ordföranden för den liberala banketten i Rostov, som vägrade att läsa upp en resolution som överlämnats av arbetare som hade lämnats att vänta ute i kylan för att invänta ett beslut. ”De är ju redan på gatan” – klagade gentlemannaliberalen – ”så de kan mötas var de vill.” Han visste att Rostov-arbetarna mycket väl vet hur de ska mötas – och de betalar för mötesplatsen med blod, inte med rubel.

Detta är de högtidliga omständigheter under vilka intelligentsian försonas med folket.

Vilket ursinne som måste ha fyllt den revolutionäre arbetaren, vad blodet måste ha dunkat i hans huvud, vad han måste ha knutit näven där han stod som revolutionens budbärare inför detta bildade samfund, berusat av sin egenkärlek, för att påminna liberalerna om deras liberala plikter, för att ställa demokraterna inför deras eget demokratiska samvete, och det enda svar han hör på sina första tvekande ord – han är, mina herrar, trots allt inte van vid ceremoniella måltider! – var liberalerna som skrek för full hals: ”Ner med honom! Tyst! Få bort honom!” - ”Medborgare, i proletariatets namn har vi samlats utanför denna byggnad...” - ”Ut! Ut! Ut! Håll tyst! Få bort honom!”...

Osvobozjdenije anar att arbetarna kan uppträda vid *zemstvo*-mötena, och förebrår dem för deras uppträdande i Charkov och Jekatorinodar och kräver att de följer ordningsstadgan och ordförandens rättigheter. I gengäld ger detta ”demokratiska” organ ett eget löfte:

Vi kan förvänta oss att *zemstvo*-folket inte kommer att vara fientliga eller ens ouppmärksamma mot deklamationer som presenteras vid *zemstvoernas* möten, så länge man följer stadgarna och de korrekta procedurerna.³⁹

Proletärer! Hör på det! De kommer inte att vara fientliga eller ens ouppmärksamma! Ni ”kan förvänta” er att om ni uppträder på ett högtidligt sätt så kommer herrar adelsmän i *zemstvoerna* inte att vara fientliga mot era deklamationer – bara lyssna på dem – och de kommer inte ens att vara ouppmärksamma!

Jag förväntar mig, kamrater, att ni kommer att säga till de artiga representanter som ska föra er talan inför *zemstvos* adelsmän att ni inte behöver be om liberalernas uppmärksamhet, att ni inte är där för att lämna in önskemål utan för att ställa krav och få svar – och när de svarar fientligt eller likgiltigt på era krav å folkets vägnar, då är det ert ansvar att avslöja dem inför folket. Och ni kommer att fullgöra denna plikt genom att förbigå ordföranden och till och med hela mötet, oavsett alla dess

³⁸ **Nikolaj Andrejevitj Gredeskul** (1864-1930) var professor och senare dekanus på juridiska fakulteten i Charkov. Han hjälpte till att grunda både *Osvobozjdenije*-förbundet och senare det konstitutionellt demokratiska partiet (kadeterna). Han valdes 1906 in i den första duman som kadet.

³⁹ *Osvobozjdenije*, nr 61.

ordningsstadgar!

När de tyska arbetarna fortfarande stödde den liberala borgarklassen och ännu inte hade något självständigt parti, vände de sig 1862 till de liberala ledarna med två krav: för det första att de skulle ta med allmän rösträtt i sitt program, och för det andra att de förändrade systemet med medlemsavgifter så att det skulle bli lättare för arbetare att gå med i den liberala partiorganisationen (*Nationalverein*). Liberalerna var tillräckligt ”uppmärksamma” mot dessa krav, men också ytterst fientliga: svaret på det första kravet var ett blankt nej, och vad gäller det andra förklarade de att ”arbetarna kan betrakta sig som naturligt födda medlemmar i det liberala partiet” – vilket betydde? – vilket betydde att de kunde stanna precis där de var, utanför organisationens dörr.

Liberalerna tror att arbetarna är födda med en naturlig rätt att kämpa på barrikaderna och offra sina liv i frihetens namn – så länge deras närvaro inte stör de liberala organisationernas, mötenas och banketternas stillhet!

Lyckligtvis, både för egen del och för frihetens sak, har inte vårt proletariat något behov att spela rollen som ödmjuka skrivare av petitioner som knackar på fönstren till det liberala partiet. Det har sitt eget parti, och vad som händer med dess krav beror inte på om de tas med i den borgerliga oppositionens program.

Men det betyder inte att det ryska proletariatet saknar intresse för vad liberalerna säger i *zemstvoerna* och *dumorna*, som är avskiljda från massorna med hjälp av mantalsskrivning på basis av social ställning och egendom, eller av vad som pågår på de liberala banketterna som inhägnas med middagar för fyra rubel.

Proletärer går till de liberala mötena och de kommer att fortsätta att gå: inte ödmjukt, inte för att be om förbön, utan för att ställa proletariatets eget revolutionära handlingsprogram mot liberalernas ryggradslösa pratsamhet. De kommer att gå dit för att uppmana alla demokrater som ännu inte har blivit förtrollade av liberalerna att ansluta sig till revolutionen. Herrar liberaler kommer inte att hälsa petitionsskrivarna med rop att ”Försvinna!” De kommer inte att avskilja sig från tiggarna med hjälp av inträdesbiljetter. Nej! De är själva bankrutta och i skuld till frihetens och demokratins sak, och de blir matta bara av tanken på beslutsamma inkasserare. De är rädda för att avslöjas av just de personer som de håller så kära – på långt håll – och för vilka de känner så varmt när de dör på gatorna i Baku.

Proletärer kommer att fortsätta att dyka upp vid ”samhällets” möten och de kommer att ställa liberalerna direkt inför den ödesdigra frågan: vad härnäst?

Zemstij har överlämnat sitt krav på en konstitution. Den togs inte emot med vördnad. *Zemstvon* i Moskva förkunnade att den var upprörd och avslutade sedan sitt möte. *Zemstvoerna* i Tjernigov och Smolensk gick helt enkelt hem. *Duman* i Simferopol flyttade fram sitt sammanträde utan att gå igenom sin budget. Att på detta sätt upplösa sig själv vore fullkomligt vettigt om alla *zemstvoer* och *dumor* hade anslutit sig efter att ha framfört ett principiellt rättfärdigande av sin strejk. Men då skulle frågan fortfarande kvarstå med hela sin kraft: vad härnäst?

Zemstvo-resolutionen ”uttryckte förhoppningar”.⁴⁰ Förhoppningen visade sig vara utopisk. I sin tur har låtsasdemokraterna i *Osvobozdenije* under två senaste åren uttryckt sina ”förhoppningar” på *zemstij*. Förhoppningarna de satte till *zemstij* har svikits, precis som de förhoppningar *zemstij* satte till enväldet.

Vad härnäst? Det finns bara ett möjligt svar: en uppmaning till massorna, det vill säga revolution. Men man kan bara gå till massorna med ett demokratiskt program. Vi har redan försökt visa att vår demokrati bara kan vara revolutionär. Nu måste vi tillägga att det bara går att anta en revolutionär taktik om den grundar sig på ett demokratiskt program.

40 De hoppades ”att statsmakten kommer att sammankalla folkets fritt valda representanter”.

Det finns inget annat sätt att lösa frågan om politisk frihet än en revolution. Till och med dövstumma och blinda personer måste inse det efter den senaste perioden av regeringslöften, *zemstvo*-möten, liberala banketter och tsarens påbud.

Vägen till frihet går via revolutionen, och vägen till revolutionen går via ett demokratiskt program.

Proletariatet måste vända sig till ”demokraterna” inom intelligentsian – vi kallar dem demokrater med deras framtid i åtanke, även om de för närvarande lunkar fram bakom *zemstvoerna* – med samma ord som Uhland⁴¹ en gång riktade till Lantdagen i Württemberg:

Und könnt ihr nicht das Ziel erstreben,
So tretet in das Volk zurück!...

[Om ni inte kan nå era mål,
Gå då tillbaka till folket].

Proletariatet och revolutionen

Proletariatet får inte bara bedriva en revolutionär propaganda. Proletariatet måste självt inrikta sig på att göra revolution.

Att inrikta sig på revolution innebär inte nödvändigtvis att man fixerar en dag för ett uppror och sedan förbereder sig för den dagen. Man kan aldrig bestämma datum och klockslag för en revolution. Folket har aldrig gjort revolution på kommando.

Vad som, med tanke på den ödesdigert förestående katastrofen, kan göras, är att välja de bästa positionerna, att beväpna och inspirera massan med revolutionära paroller, att samtidigt leda alla reserver till slagfältet, att öva dem i kampens konst, att hålla dem mobiliserade – och sända en alarmsignal över alla linjer när stunden väl har kommit.

Betyder detta bara en serie övningar och inte en avgörande kamp med fiendestyrkan? Skulle det bara bli rena manövrar, och inte en revolution på gatorna?

Ja, det skulle bli rena manövrar. Men det finns en skillnad mellan revolutionära och militära manövrar. Våra förberedelser kan när som helst och oberoende av vår vilja bli till en verklig kamp som kan bli avgörande för det utsträckta revolutionära kriget. Det inte bara kan bli så, det måste bli så. Detta bekräftas av den nuvarande politiska situationens akuta karaktär, vilken i sina djup har en enorm arsenal av revolutionära explosionsämnen.

Tidpunkten då de rena manövrarna blir en riktig kamp beror på massornas storlek och revolutionära sammansättning, på den atmosfär av folklig sympati som finns omkring dem, och på attityden hos de trupper som regeringen skickar mot folket.

Dessa tre element i framgången måste bestämma vårt förberedelsearbete. Revolutionära, proletära massor finns redan. Vi borde kunna kalla ut dem på gatorna vid en given tidpunkt, över hela landet. Vi borde kunna förena dem under en gemensam paroll. Alla klasser och folkgrupper är genomträngda av hat mot absolutismen, dvs. av sympati med frihetskampen. *Vi borde kunna koncentrera denna sympati på proletariatet som revolutionär kraft, vilket ensamt kan vara folkets avantgarde i kampen för att rädda Rysslands framtid.* Vad gäller stämningen inom armén, så kan den knappast inge regeringen något större hopp. Det har visat sig en mängd alarmerande symptom under de senaste åren: armén är förbittrad, armén knotar, det jäser av missnöje inom armén. Vi borde göra allt som står i vår makt för att få armén att avskilja sig själv från absolutismen den dag då massorna går

41 **Johann Ludwig Uhland** (1787-1862) var en tysk poet, litteraturhistoriker och politisk figur. Efter revolutionen 1848 valdes Uhland till parlamentet i Frankfurt som vänsterdemokrat som var för att ansluta Österrike till ett enat Tyskland. Trotskij citerar den första raden fel, den ska lyda ”Und kann es nicht sein Ziel erstreben”.

till den avgörande attacken.

Låt oss först se på de två sista villkoren, vilka bestämmer kampanjens utveckling och utgång.

Vi har just passerat den ”politiska förnyelsens” stadium, vilket inleddes med trumpetens smatter och avslutades med knutpiskans vinande – prins Svjatopolk-Mirskijs era.⁴² Resultatet har blivit att hatet mot absolutismen har nått en ovanlig höjd bland de tänkande elementen i samhället. De kommande dagarna kommer att plocka denna frukt av väckta folkliga förhoppningar och ouppfyllda regeringslöften. Det politiska intresset har under den senaste tiden fått en mer bestämd inriktning. Missnöjet har blivit större och fått en mera uttalad teoretisk bas. Det folkliga tänkande, som igår var ytterst primitivt, har nu girigt sugit åt sig den politiska analysens arbete. Alla manifestationer av ond och godtycklig makt spåras snabbt tillbaka till den ursprungliga källan. Revolutionära paroller skrämmer inte längre folket, tvärtom får de ett tusenfaldigt eko, de blir till ordspråk. Det folkliga medvetandet absorberar varje negativt ord, varje fördömelse eller förbannelse mot absolutismen, som en svamp absorberar en flytande substans. Ingen av administrationens åtgärder förblir ostraffad. Man tar nog vara på varje blunder. Dess framsteg väcker löje, dess hotelser föder hat. Den liberala pressens stora maskineri sänder varje dag ut tusentals fakta, som väcker, eggas, inflammerar de folkliga känslorna.

De uppdämda känslorna söker utlopp. Tankar strävar efter att omsättas i handling. Den högljudda liberala pressen tenderar emellertid att, samtidigt som den föder den folkliga oron, förvandla strömmen till en liten kanal. Den sprider vidskeplig vördnad för ”den allmänna meningen”, den hjälplösa, oorganiserade ”allmänna meningen”, som inte kan omsättas i handling. Den fördömer *de revolutionära metoderna för uppnåendet av en nationell frigörelse*, den uppehåller illusionen om legalitet. Den vänder de förbittrade gruppernas uppmärksamhet och hopp mot *zemstvo*-kampanjen, och förbereder på så sätt systematiskt den folkliga rörelsens sammanbrott. Detta akuta missnöje, som inte finner något utlopp, som avskräcks av den legala *zemstvo*-kampanjens oundvikliga misslyckande ty den har ingen tradition av revolutionär kamp att falla tillbaka på och inga klara framtidsmål, måste av nödvändighet manifesteras sig i ett utbrott av desperat terror, vilket förpassar de radikala intellektuella till rollen som hjälplösa, passiva om än sympatiserande åskådare och får liberalerna att kvävas i ett anfall av platonisk entusiasm alltmedan de ger en villrådig assistans. Detta borde inte ske. Vi borde ta ett fast grepp om denna strömning av folklig upphetsning, vi borde rikta dessa talrika missnöjda samhällsgruppers uppmärksamhet mot en enormt stor uppgift som främst utförs av proletariatet – mot den Nationella Revolutionen.

Det revolutionära avantgardet borde väcka alla de indolenta folkgrupperna; det borde dyka upp än här och än där, ja överallt, det borde ställa frågan om den politiska makten på djärvast tänkbara sätt, det borde mana, tukta, avslöja den hycklande demokratin, det borde ställa demokraterna och *zemstvo*-liberalerna mot varandra, det borde väcka om och om igen, det borde mana, tukta, begära ett klart svar på frågan: ”Vad skall ni göra?”, det borde inte tillåta någon reträtt, det borde tvinga de legala liberalerna att erkänna sin egen svaghet, det borde alienera dem från de demokratiska elementen och hjälpa de senare på vägen mot revolutionen. Att göra detta arbete innebär att dra hela den demokratiska oppositionens sympati för den revolutionära kampanj som proletariatet för.

Vi borde göra allt som står i vår makt för att vinna den fattiga icke-proletära stadsbefolkningens uppmärksamhet och sympati. Under proletariatets senaste massaktioner, såsom i generalstrejkerna i södern 1903,⁴³ gjordes ingenting i detta avseende, och detta var den svagaste punkten i förberedelse-

42 ”Piskans vinande” syftar på ett regeringsuttalande den 12 december 1904, som tillkännagav att ”allt störande av lugn och ro och alla regeringsfientliga församlingar kommer att förhindras med alla lagliga medel som står till myndigheternas förfogande”.

43 Generalstrejken 1903 började i i juli Baku, där de strejkande under flera dagar tog kontrollen över staden och organiserade förhandlingar med oljeindustrin. Strejken upphörde när kosackerna anlände, men bröt då ut i Tbilisi, där arbetarna gick ut på gatorna till stöd för arbetarna i Baku. Strejken spred sig därefter till Batum, Odessa, Kiev, Jekaterinoslav och flera andra städer. Strejkrörelsen varade i en och en halv månad och omfattade till sist så många

arbetet. Enligt tidningskorrespondenterna cirkulerade de märkligaste rykten om de strejkandes avsikter bland befolkningen. Stadsinvånarna väntade attacker mot sina hus, butiksägarna var rädda för att bli plundrade, judarna fruktade en pogrom. Detta borde undvikas. *Om den resterande befolkningen förblir fientlig eller ens likgiltig för en politisk strejk, för stadsproletariatets envig med polisen och armén, då är den dömd att misslyckas.* Befolkningens likgiltighet kommer i första hand att bli kännbart för proletariatets moral och sedan för soldaternas attityd. Under sådana förhållanden måste administrationens hållning bli mer bestämd. Generalerna skulle påminna officerarna, och officerarna skulle vidarebefordra till soldaterna general Michail Dragomirovs ord:⁴⁴ ”Gevär ges för skarpskytte, och ingen är tillåten att ödsla kulor på ett intet.” Proletariatets politiska strejk borde utvecklas till befolkningens politiska demonstration. Detta är den första förutsättningen för framgång.

Den andra, viktiga förutsättningen är *arméns inställning*. Missnöje bland soldaterna, en vag sympati för ”revoltörerna” är ett faktum. Endast en del av denna sympati kan med rätta tillskrivas oss för vår direkta propaganda bland soldaterna. Den största delen har uppkommit genom sammanstötningen mellan arméenheter och de protesterande massorna. Bara hopplösa idioter eller direkta skurkar vågar skjuta mot ett levande föremål. En överväldigande majoritet av soldaterna avskyr att fungera som bödlar; detta medges enhälligt av alla korrespondenter som har beskrivit arméns kamp mot den oväpnade massan. Genomsnittssoldaten siktar ovanför huvudet på folket. Det vore onaturligt om motsatsen vore fallet. När det bessarabiska regementet fick order att kväva generalstrejken i Kiev, då förklarade kommandanten att han inte kunde svara för sina soldaters inställning. Ordern sändes då vidare till regementet i Cherson, men det fanns inte ens ett halvt kompani i hela regementet som levde upp till sina överordnades förväntningar.

Kiev var inget undantag. Korrespondenter rapporterar att soldater under generalstrejken i Odessa många gånger inte var situationen vuxen. I ett fall var de till exempel utplacerade som vakter vid en port som demonstranterna hade drivits in igenom. Men de tittade helt enkelt åt andra hållet när de arresterade flydde genom portarna intill. Som ett resultat av det flydde mellan 100 och 150 personer. Man såg arbetare prata fredligt med soldaterna, och det förekom fall där de avväpnade dem utan något större motstånd.

Förhållandena i armén måste nu vara mer fördelaktiga för revolutionen än de var 1903. Vi har nu haft ett års krig (med Japan). Det är knappast möjligt att mäta det förflutna årets inflytande på stämningen inom armén. Men detta inflytande måste vara enormt. Kriget tilldrar sig inte bara befolkningens uppmärksamhet, det väcker också arméns professionella intresse. Våra skepp är långsamma, våra gevär har kort räckvidd, våra soldater är obildade, våra sergeanter har varken kompass eller karta, våra soldater är barfota, de hungrar och fryser, vårt Röda Kors stjäls, vårt kommissariat stjäls – rykten och fakta av detta slag smyger sig in i armén och tas villigt emot. Varje rykte fungerar som en stark syra: den upplöser den mentala drillens rost. År av fredlig propaganda kan knappast mäta sig med resultaten av en enda dags krigsföring. Trots att disciplinens rena mekanik förblir intakt, försvinner tron snabbt, övertygelsen att det är rätt att utföra order, tron att de nuvarande förhållandena kan fortsätta. Ju mindre tro armén har på absolutismen, ju mer tro har den på dess fiender.

Vi borde utnyttja denna situation. Vi borde förklara för soldaterna betydelsen av de arbetaraktioner som förbereds av partiet. Vi borde flitigt utnyttja en paroll för att förena armén med det revolutionära folket: ”Ner med kriget!” Vi borde skapa en situation där det inte vore möjligt för officerarna att i det avgörande ögonblicket lita på soldaterna. Detta skulle få återverkningar också på officerarnas egen attityd. Resten kommer att utföras av gatan. Denna kommer att upplösa resterna av barack-

---

som 200.000 arbetare. De centrala kraven var 8-timmars arbetsdag, löneökningar och minskat övertidsarbete.

44 **Michail Ivanovitj Dragomirov** (1830-1905) var en mycket dekorerad general och militär skribent. Hans skrifter om militär taktik betonade de menigas skoningslösa effektivitet och att offensiva aktioner hade företräde med hjälp av förödande skottlossning på nära håll och bajonettangrepp.

hypnosen och ersätta den med folkets revolutionära entusiasm.

Det är naturligtvis lättare att skjuta ovanför huvudet på folk än att överhuvudtaget vägra att skjuta eller överlämna ens gevär till de revolterande massorna. Det är ett faktum. Men skillnaden är inte så stor som det vid en första anblick kan verka. Samma soldat som igår sköt upp i luften kommer imorgon att lämna över sitt gevär till en arbetare, under förutsättning att han är övertygad om att folket inte bara är ”upproriskt” utan kan och är beslutsamt att hålla ställningarna tills dess rättigheter har erkänts. Denna tillit kan och kommer att ingjutas i soldaterna av storleken på folkmassorna på gatorna och deras entusiasm, och av nyheterna om liknande aktioner i varenda del av Ryssland.

För att proletariats politiska strejk, när den väl har omvandlats till en demonstration av hela folket, ska bli utgångspunkten för en segerrik revolution måste det finnas ett utbrett stöd för den inom armén.

Men den viktigaste faktorn är de revolutionära massorna. Det är förvisso sant att de mest avancerade elementen i massan, det tänkande proletariatet, under kriget inte har stigit fram öppet i frontlinjen med den grad av medvetenhet som det kritiska historiska ögonblicket kräver. Det vore likväldigt att manifesteras en brist på politisk ryggrad och en beklagansvärd ytlighet om man av detta faktum drog några som helst pessimistiska slutsatser.

Kriget har slagit ner på det allmänna livet med all sin kolossala tyngd. Detta avskyvärda monster, som andas blod och eld, har stigit fram på den politiska horisonten, det utestänger allting, det griper tag i folkets kropp med sina stålklor, det ger sår efter sår, orsakar en dödlig smärta, vilket för ett ögonblick till och med gör det omöjligt att fråga efter orsaken till smärtan. Kriget, liksom varje stor katastrof, följdes av kriser, arbetslöshet, mobilisering, hunger och död, vilket bedövade folket, skapade förtvivlan men inte protest. Detta är emellertid bara början. Folkets obearbetade massor, de tysta samhällslager, som igår inte hade någon som helst kontakt med de revolutionära elementen, tvingades genom faktas mekaniska kraft att stå ansikte mot ansikte med den centrala händelsen i dagens Ryssland, kriget. De förskräcktes, de kunde inte andas. De revolutionära elementen som före kriget hade ignorerat de passiva massorna, påverkades av denna atmosfär av förtvivlan och koncentrerad skräck. Denna atmosfär omslöt dem, pressade på deras sinnen med en oerhörd tyngd. Den medvetna protestens röst kunde inte höjas mitt i detta elementära lidande. Det revolutionära proletariatet som ännu inte hade tillfrisknat från de sår det erhöll i juli 1903, var oförmöget att motstå "det primitivas röst". Men krigsåret förlöpte likväl inte utan resultat. Massorna, igår primitiva, konfronteras idag med de förfärligaste händelser. De tvingas att försöka förstå dem. Själva krigets varaktighet har skapat en önskan om att diskutera, att ifrågasätta meningen med alltsammans. På så sätt har kriget, samtidigt som det för en tid hindrade tusendes revolutionära initiativ, väckt miljoners politiska tänkande till liv. Krigsåret förlöpte inte utan resultat, inte en enda dag passerade utan resultat. Bland de lägre lagren hos folket, i själva massornas djup, försiggick ett arbete, en molekylernas rörelse, omärkligt, men likväl oemotståndligt, oupphörligt, ett arbete av ackumulerande indignation, bitterhet, revolutionär energi. Den atmosfär som nu råder på våra gator är inte längre den rena förtvivlans atmosfär, det är en atmosfär av koncentrerad indignation som söker sina medel och vägar för revolutionär handling. Varje lämplig handling av de arbetande massornas avantgarde skulle nu dra med sig inte bara alla våra revolutionära reserver, utan också tusentals och hundratusentals av revolutionära rekryter. Denna mobilisering skulle till skillnad från regeringens mobilisering utföras med allmän sympati och aktiv medverkan från befolkningens överväldigande majoritet.

Med massornas starka sympati, med den aktiva medverkan av folkets demokratiska element; ansikte mot ansikte med en regering som är allmänt hatad, som misslyckats både med sina stora och små åligganden, en regering som besegrats till sjöss, som besegrats på slagfälten, avskydd, missmodig, utan tro på morgondagen, en regering som förgäves kämpar, fjäskar, provocerar, och slår till reträtt, som blottställd ligger och lider, förmäten och skrämmd; ansikte mot ansikte med en armé vars

moral har krossats av hela krigets förlopp, vars tapperhet, energi, entusiasm och heroism har stött på en oöverstiglig mur i form av administrativ anarki, en armé som har förlorat tron på den orubbliga säkerheten hos den regering den satts att tjäna, en missnöjd, knotande armé som mer än en gång under det sista året har gjort sig fri från de disciplinära bojorna och som med iver lyssnar på de revolutionära rösternas rytanden – sådana är de förhållanden under vilka proletariatet går ut på gatorna. Det tycks oss som om historien inte kunde ha skapat några bättre förhållanden för den slutliga attacken. Historien har gjort allt den har kunnat göra genom sin elementära vishet. De tänkande revolutionära krafterna i landet måste göra resten. En enorm mängd av revolutionär energi har ackumulerats. Den borde inte försvinna gagnlöst, den borde inte spillas på spridda engagemang och slag, utan sammanhang och en bestämd samordning. Alla ansträngningar borde inriktas på att koncentrera bitterheten, vreden, protesten, raseriet, hatet hos massorna, för att ge dessa känslor ett gemensamt språk, ett gemensamt mål, för att förena, samla alla massans delar, för att få dem att känna och förstå att de inte är isolerade, att otaliga delar samtidigt, med samma paroller på banéren, med samma mål i sikte reser sig överallt. Om vi lyckas uppnå denna förståelse, är halva revolutionen gjord.

Vi måste kalla alla revolutionära styrkor till samtidig aktion. Hur kan vi göra det?

Först och främst borde vi minnas att *huvudskådeplatsen för revolutionära händelser är staden*. Ingen kan förneka detta. Det är vidare tydligt att gatudemonstrationer endast kan förvandlas till en folklig revolution när de är massornas manifestationer, dvs. när de i första hand omfattar arbetarna i fabriker. För att skänka mening åt den revolutionära intelligentsians, i synnerhet studenternas och den urbana småbourgeoisens, aktioner måste proletariatet ta ledningen på gatorna. För att arbetarmassorna ska röra sig måste det också finnas samlingspunkter. Industriproletariatet har redan sådana samlingspunkter i fabriker och verkstäder, och det är här saker och ting måste börja. Varenda demonstration har visat att vi inte kan lyckas att samla arbetarmassorna vid en enda bestämd punkt om vi måste uppåda dem från bostadsdistrikten där de bor. Men vi kan förvisso lyckas – och det visade sig i erfarenheterna av strejken i Rostov och i synnerhet under oroligheterna i landets södra delar 1903 – med att kalla samman folkmassor som redan har samlats på fabriker och verkstäder. Den springande punkten är att vi inte ska samla ihop arbetarna en och en, eller på ett konstgjort sätt sammankalla dem vid en på förhand bestämd tidpunkt, utan att börja där de på ett naturligt sätt samlas varje dag. Denna slutsats måste vi med nödvändighet dra av alla våra tidigare erfarenheter.

Att förmå arbetarna att lämna sina maskiner och arbetsbord, att förmå dem att vandra ut från fabriksplatserna till gatan, att leda dem till den närmast liggande fabriken, att där proklamera att arbetet upphört, att förmå nya massor att vandra ut på gatan, att på så sätt gå från fabrik till fabrik, oupphörligt växa i antal, sopa bort polis-barriärerna, absorbera nya massor som råkar komma förbi, befolka gatorna, ta byggnader som är lämpliga för folkmöten i besittning, befästa dessa byggnader, hålla ständiga revolutionära möten med åhörare som kommer och går, få ordning i massrörelserna, väcka deras ande, förklara för dem meningen och målet med det som pågår, att slutligen förvandla hela staden till ett revolutionärt läger. Detta är i stora svep handlingsplanen.

Startpunkten borde vara fabriker. Detta betyder att gatumanifestationer med en allvarlig karaktär, de som bär de avgörande händelserna i sitt sköte, bör börja med massornas politiska strejk.

Det är lättare att bestämma ett datum för en strejk än för en folkdemonstration, liksom det är lättare att göra massorna redo för handling än att organisera nya massor. En politisk strejk – inte en lokal, utan en politisk generalstrejk över hela Ryssland – borde ha en allmän, politisk paroll. Det betyder inte att vi ska undvika att för fram lokala och delkrav från speciella arbetargrupper. Tvärtom – ju fler behov och önskingar som uttrycks i den första agitationen, desto mer specialiserade kommer de olika arbetargruppernas krav att bli, och desto större är sannolikheten att alla proletära massor dras med i rörelsen. Alla våra organisationer måste klart och tydligt förstå detta. Icke desto mindre måste också alla dessa delvisa och speciella krav samordnas med den allmänna generalstrejken, och

de måste omslutas av en enda gemensam och förenande politisk paroll. Denna paroll är givetvis: stoppa kriget och inkalla en nationell konstituerande församling.

Detta krav bör vara landsomfattande, och här ligger uppgiften för vår propaganda, som skall föregå den *all-ryska generalstrejken*. Vi bör utnyttja alla tänkbara tillfällen för att göra tanken på en nationell konstituerande församling populär bland folket. Utan att förlora en sekund borde vi sätta igång alla tekniska resurser och all propagandistisk makt som vi har tillgång till. Proklamationer och tal, bildningscirkel och massmöten bör föra ut, framställa och förklara kravet på en konstituerande församling. Det bör inte finnas en enda människa i staden som inte vet vad detta krav betyder: en nationell konstituerande församling.

Utan att förlora en dag eller en enda möjlighet måste vi också utvidga denna agitation *till byarna*. Landsbygden måste veta att dess krav också är för en nationell konstituerande församling. *Bönderna* bör kallas till möten den dag den politiska strejken utbryter och utfärda resolutioner som kräver inkallandet av en konstituerande församling. Bönderna i stadsomgivningen bör kallas in i städerna för att delta i massornas gatudemonstrationer, vilka samlas under parollen om en konstituerande församling.

Över hela Ryssland måste studenterna också kallas samman för att samordna sina aktioner med de landsomfattande demonstrationerna till stöd för en konstituerande församling. Alla föreningar och organisationer, professionella och lärda sällskap, organ för självstyre och oppositionspressens organ bör i förväg underrättas av arbetarna om att de förbereder en allrysk politisk strejk, fixerad vid ett visst datum, för att tvinga fram inkallandet av en konstituerande församling. Arbetarna måste kräva av varenda förening och samfund att de på den dag som fastställts för massaktionerna ansluter sig till kravet på en konstituerande församling. Arbetarna bör kräva från oppositionspressen att den skall popularisera deras paroller och vid demonstrationens början trycka en appell till befolkningen att gå med i den proletära manifestationen under den konstituerande församlingens banér.

Vi bör sprida en intensiv propaganda inom armén för att varje soldat som sänds för att kväsa ”rebellerna” den dag strejken utbryter skall veta att han står ansikte mot ansikte med ett folk som kräver en nationell konstituerande församling.